БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 201 (1205)
10 ОКТЯБРЬ
ЖУМА
1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Тошкент области луб экинлари тайёрлаш давлат планини бажарди

Тошкент областининг колхозчилари, РТС ва МТС ходимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари партиямиз XXI съезди шарафига социалистик мусобақани тобора кучайтириб, луб экинлари тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари, 8 октябрда 100,4 процент бажардилар. Давлатга 115,5 минг тонна жут пояси ва каноп сотилди. Бу — 1957 йилнинг шу вақтигача тайёрланганидан 14 минг тонна кўпдир.

Шунингдек областнинг колхоз ва совхозлари давлатга дон сотиш планини 108,7 процент, жун сотиш планини 111,8 процент, пилла сотиш планини 101,2 процент адо этдилар.

Область меҳнаткашлари ўз имкониятларини ҳисоблаб кўриб, давлатга қўшимча равишда 25 минг тонна каноп пояси ва жут сотиш, бу экинларнинг уруғлигини тўла жамғариб қўйиш мажбуриятини олдилар. Луб экинлари экувчи ҳамма колхозлар 1959 йил ҳосили учун тайёргарлик ишларини кучайтириб юбордилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1958 йил 7 октябрда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг X пленуми бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми қуйидаги масалаларни муҳокама қилди:

1. СССР Халқ хўжалигини 1959—1965 йилларда ривожлантиришнинг контроль рақамлари тўғрисида КПСС Марказий Комитети Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг доклади тезисларини муҳокама қилиш учун Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съездини чақириш ҳақида.

2. Пахтакорлар Бутуниттифоқ кенгашида пахта юзасидан олинган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида. Докладчи — Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **С. К. Камолов.**

Пленум кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ **Н. А. Муҳитдинов** Пленум ишида қатнашди ва нутқ сўзлади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съездини чақириш тўғрисида

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Пленумининг қарори

1. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съезди 1959 йил 7 январда қуйидаги кун тартибида чақирилсин:

а) СССР Халқ хўжалигини 1959—1965 йилларда ривожлантиришнинг контроль рақамлари тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев докладининг тезислари.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **С. К. Камолов** докладчи қилиб тасдиқлансин.

б) Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XXI съездига делегатлар сайлаш.

2. Ўзбекистон Коммунистик партияси XIV съездига вакиллар сайлаш нормаси қуйидагича белгилансин: КПССнинг ҳар бир 180 аъзосидан ҳал қилувчи овоз билан бир делегат ва КПСС аъзолигига ҳар 180 кандидатдан маслаҳат овози билан 1 делегат.

К. Е. Ворошилов Тошкентга келди

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошилов 9 октябрда тушдан кейин Фарғонадан Ўзбекистон пойтахтига келди. К. Е. Ворошилов билан бирга Тошкентга унинг ҳамроҳлари — Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари С. К. Камолов, республика Министрлар Советининг раиси М. З. Мирзааҳмедов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Ж. И. Илҳомова, Тожикистон ССР Фанлар академиясининг президенти, СССР Олий Советининг депутати С. У. Умаров ҳам келдилар.

К. Е. Ворошиловни кутиб олиш учун шаҳар меҳнаткашларининг жуда кўп вакиллари — ишчилар, хизматчилар, фан, маданият ва санъат арбоблари, ўқувчилар Тошкент аэродромига тўпландилар. Кутиб олувчилар орасида КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. А. Муҳитдинов, М. А. Абдураззоқов, А. П. Бизов, Р. Ғ. Ғуломов, Р. Е. Мельников, С. Н. Нуритдинов, З. Р. Раҳимбобоева, Ш. Р. Рашидов, А. Н. Рудин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Ё. С. Насриддинова, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони, армия генерали И. И. Федюнинский, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Х. Хўжаев, республика министрлари С. О. Азимов, Т. А. Жалилов, Э. Э. Эгамбердиев, Х. А. Маъруфов, В. Муродхўжаев, В. С. Солиқова, И. В. Стрельцов, А. А. Хўжаев, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси М. Й. Йўлдошев, СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари, республика ташкилотлари ва муассасаларининг раҳбарлари бор эди.

Климент Ефремович тушган самолёт ерга қўнади ва аэропорт биноси ёнига келиб тўхтайди. Ўртоқ К. Е. Ворошилов кутиб олувчилар билан қўл ушлашиб кўришади, аэродромда ҳозир бўлган кишиларни ва улар орқали Ўзбекистон меҳнаткашларини қизғин табриклайди, самимий кутиб олганликлари учун ташаккур изҳор қилади.

Ўртоқ К. Е. Ворошилов машинага тушиб, шаҳарга қараб йўл олади. Ўзбекистон пойтахтининг неча минглаб меҳнаткашлари бутун йўл бўйи Климент Ефремовични самимий табрикладилар. (ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ставрополь ўлкасини Ленин ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Ставрополь ўлкаси меҳнаткашларининг дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда эришган катта муваффақиятлари учун, давлатга 103 миллион пуд ғалла сотиш тўғрисидаги социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажарганликлари учун **Ставрополь ўлкаси Ленин** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1958 йил 8 октябрь.

Н. С. Хрушчев Югославия элчиси В. Мичуновични қабул қилди

СОЧИ, 8 октябрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев Югославия Федератив Халқ Республикасининг СССРдаги элчиси Велько Мичуновични Совет Иттифоқидан жўнаб кетиши муносабати билан унинг илтимосига мувофиқ қабул қилди ва у билан узоқ суҳбатлашди.

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгашида пахта юзасидан олинган социалистик мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганлиги тўғрисида

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети X Пленумининг қарори

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми қайд қиладики, республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ва Иттифоқ Ҳукуматининг жуда катта ёрдамига ва ғамхўрлигига таяниб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтиришда янги муваффақиятларга эришдилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми шуни мамнуният билан қайд қиладики, бутун совет халқи сингари Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам КПССнинг бўладиган XXI съездини нишонлаш юзасидан социалистик мусобақани кенг авж олдириб, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини юксалтириш соҳасида ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажаришда янги меҳнат зафарларига эришмоқдалар.

Республика саноати тўққиз ойлик планни 100,2 процент бажарди, ғалла тайёрлаш, давлатга қоракўл тери, пилла, жун ва тухум топшириш йиллик планлари муддатидан олдин бажарилди. Кўпгина колхозлар ва совхозлар гўшт ва сут етиштиришни анча кўпайтирдилар.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети февраль, июнь Пленумларининг қарорларига ҳамда пахтакорлар Бутуниттифоқ кенгашининг тавсияларига амал қилиб, ишни моҳирлик билан ташкил қилдилар, бу йилги баҳор ва ёз фаслидаги қийинчиликларни енгиб, олинган мажбуриятларни бажаришга имкон берадиган яхши ҳосил етиштирдилар.

Косон, Деҳқонобод, Бешкент ва Ғузор районларининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари пахта тайёрлаш планларини муддатидан олдин бажардилар. Бешкент районидаги Киров номли, Косон районидаги Хрушчев номли совхозлар, ўнлаб колхозлар, юзлаб бригадалар ва звенолар пахта тайёрлаш планини муваффақиятли бажардилар.

Шу билан бирга Марказий Комитет Пленуми қайд қиладики, кўпгина колхозларда, совхозларда, районларда, областларда ва умуман республикада пахтани териш ва тайёрлаш ишларига раҳбарлик сусайиб кетганлиги натижасида давлатга пахта топширишда жуда орқада қолинмоқда. 6 октябрга қадар давлатга ўтган йилнинг шу муддатидагига нисбатан 378 минг тонна кам пахта топширилди.

Самарқанд ва Ташкент областларининг колхозларида ва совхозларида, Наманган, Фарғона, Бухоро, Хоразм областларининг кўп районларида пахта териш ва тайёрлаш ишлари айникса қоникарсиз ташкил қилинган.

Марказий Комитет Бюроси ва Республика Министрлар Совети, область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари пахта теришга тушилган биринчи кунлардан бошлаб ҳамма колхозларда ва совхозларда пахтани териб давлатга топшириш ишларини қизғин ташкил этиш учун зарур чораларни кўрмадилар. Бунинг натижасида кўп колхозларда ва совхозларда ғўза парвариши тамомланганидан кейин ҳамма ишни тўхтатиб қўйишдан иборат зарарли кайфиятга йўл қўйилди, хотиржамлик ва beparволик вазияти вужудга келди. Бу эса ҳамма одамларни ва моддий ресурсларни очилган пахтани териб олишга тортишнинг кечикиб кетишига олиб келди.

Кўп колхозларда ва совхозларда меҳнатга яроқли кишиларнинг 30-40 проценти шу вақтгача пахта теришга жалб қилингани йўқ. Умуман республикада пахта теришда колхозлар ва совхозларнинг ўзлари мўлжаллаган 1200 минг киши ўрнига 800 минг кишидан сал кўпроғи бевосита пахта теришда ишламоқда.

Шаҳар партия ва совет ташкилотлари ҳам колхозларга ва совхозларга оталик ёрдами беришни сусайтириб юбордилар.

Марказий Комитет Пленуми қайд қиладики, пахта териш ишларини ташкил этишда жиддий камчиликлар давом қилиб келмоқда. Колхозларда ва совхозларда пахтани соатлик график асосида териш усули қўлланилмаётир, пахтани теримчилардан 3-4 марталаб қабул қилиб олиш ташкил этилмаган, бунинг натижасида терилган пахта фақат иш кунининг охиридагина қабул қилиб олинмоқда, бу эса теримчиларнинг меҳнат унумдорлигини, пахтанинг сифатини пасайтиришга олиб келмоқда, бу ҳол бутун кун давомида пахтани давлатга бир меёрда топшириб туришни ташкил этиш имкониятини бермаётир.

Пахта териш ва топширишнинг асосий ташкилотчилари бўлган бригада бошлиқлари ва табелчиларнинг кўплари ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни бажармаётирлар. Улар ишни тўғри ташкил этишга лозим бўлган даражада эътибор бермаётирлар, теримчиларнинг ўз вақтида ишга чиқишини контроль қилмаётирлар, хом пахта тераётган, далада, хирмонда ва пахтани ташишда унинг нобуд бўлишига йўл қўяётган бракчиларга нисбатан зарур чоралар кўрмаётирлар.

Колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, партия ва совет ташкилотлари йўл қўйиб бўлмайдиган бундай аҳволга индамаётирлар, далачилик бригадалари бошлиқларининг пахта теришни тўғри ташкил қилиш учун бўлган жавобгарлигини оширишга қаратилган керакли чораларни кўрмаётирлар, натижада теримчиларнинг меҳнат унумдорлиги ҳали ҳам паст даражада қолиб келмоқда. Умуман республикада теримчиларнинг бир кунда териб бераётган пахтаси 48 килограммдан ошмаётир, Самарқанд ва Қашқадарё областларида эса ўрта ҳисобда ҳар бир теримчи кунига 37 килограммдан, Тошкент областида 43 килограммдан, Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда 46 килограммга етар-етмас пахта термоқда.

Кўп колхозларда ва совхозларда пахтанинг пишиб етилишини тезлаштириш учун етарли чоралар кўриш уёқда турсин, ҳатто ғўзани суғориш ҳанузгача давом қилмоқда, бу эса кўсакларнинг очилишини тўхтатиб қўймоқда, кўпинча чириб кетишига сабаб бўлмоқда.

Марказий Комитет Пленуми шу нарсани мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол деб ҳисоблайдики, республикадаги бир қанча маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, шунингдек колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари пахтани машинада теришга нисбатан нотўғри муносабатда бўлаётганликларини кўрсатувчи фактлар ҳали ҳам содир бўлмоқда, бунинг натижасида РТСларда, МТСларда, совхозларда ва колхозларда пахта териш машиналаридан 500 га яқини, кўрак чувиш машиналаридан 2000 тадан кўпроғи шу вақтгача ремонтдан чиқарилгани йўқ, пландаги 200 минг гектар ўрнига фақат 160 минг гектар майдондагина ғўза барглари пахта териш олдидан тўктирилди. Ишлашга тахт қилиб қўйилган пахта териш машиналарининг атиги 20 процентигина ишга туширилди, аммо кўп колхозларда ва совхозларда бу машиналардан ҳам фойдаланиш қоникарли ташкил қилингани йўқ. Айниқса Сурхондарё, Қашқадарё, Хоразм, Андижон областлари ва Қорақалпоғистон АССРда пахта териш машиналари ёмон ишламоқда.

Марказий Комитет Пленуми қайд қиладики, 1957 йилдаги пахта ҳосилини тайёрлаш ва сақлашда йўл қўйилган хатоларни тузатиш чоралари кўрилганлиги натижасида колхозлар ва совхозлар топшираётган пахтанинг сифати бирмунча яхшиланди.

Бироқ, бир қанча колхозларда, совхозларда ва районларда пахтани хиллаб териш ташкил этилгани йўқ, пахта сортларини аралаштириб юбориш, пишиб етилмаган сернам ва хасчўпи кўп пахтани териш ҳоллари ҳали ҳам содир бўлмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси давлатга катта зарар етказади, колхоз ва совхозларнинг даромадларини камайтириб юборади.

Марказий Комитет Пленуми баъзи Халқ хўжалиги кенгашлари, пахта заводлари ва тайёрлаш пунктлари ходимларининг пахтани фақат қабул қилиб олиш билангина чекланиб, уни тайёрлашни ташкил этишда актив қатнашмаётганликларини йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми пахта нобудгарчилигига қарши кураш қоникарсиз ташкил қилинганлигини, бунинг натижасида пахта теришга киришилган кундан бошлаб, чаноқларда кўп пахта қолиб кетаётганлигини, қатор ораларида ва хирмонларда, ерларда пахта нобуд бўлаётганлигини, ғўза шохларини синдиришга, кўк кўсакларни оёқ ости қилишга ва ҳатто чорва молларнинг ғўзаларни пайхон қилишига йўл қўйилаётганлигини алоҳида қайд қилиб ўтади.

Маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, комсомол ташкилотлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари пахтани нобуд қилишга йўл қўймаслик учун қатъий чоралар кўрмаётирлар, пахтанинг салгина нобуд бўлишига йўл қўйишнинг ўзи ҳам социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини жиддий равишда қийинлаштириб юбориши мумкинлигини эсдан чиқариб қўймоқдалар.

Марказий Комитет Пленуми кўпгина колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари теримчиларнинг меҳнатига ўз вақтида ҳақ тўлаб туришга ва улар учун зарур маданий-маиший шароит яратиб беришга беғамлик билан қараётганликлари пахтани териш суръатларининг пасайиб кетаётганлигига асосий сабаблардан бири бўлаётир, деб ҳисоблайди. Теримчиларга бевосита даланинг ўзида иссиқ овқат бериш шу вақтгача йўлга қўйилгани йўқ, дала шийпонларида зарур тартиб ўрнатилган эмас, етарли миқдорда болалар боқчалари ва яслилари ташкил этилмаган.

Кўп колхозларда аванс беришнинг белгиланган тартиби қўпол равишда бузилмоқда ва шу мақсад учун кўзда тутилган маблағларнинг анчагина қисми ўз жойига сарфланмаётир. Бу эса ишлаб турган колхозчиларда қонуний норозилик туғилишига сабаб бўлмоқда ва уларнинг пахта теришдаги моддий манфаатдорлигини пасайтирмоқда.

Маданият министрлиги, соғлиқни сақлаш министрлиги, Ўзбекбирлашув раҳбарлари, область ва район партия комитетларининг, область ва район ижроия комитетларининг раҳбарлари Марказий Комитет Бюроси ва Республика Министрлар Советининг пахта теримида ишлаётганларга маданий-маиший ва медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш тўғрисидаги қарорини қоникарсиз бажармоқдалар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми қайд қиладики, область ва район партия комитетлари колхозлар ва совхозлардаги бошланғич партия ташкилотларининг ишларига тузук раҳбарлик қилмаётирлар, уларга амалий ёрдам кўрсатмаётирлар, бунинг натижасида кўпгина бошланғич ташкилотлардаги ишларнинг аҳволи айниқса ҳозирги вақтда пахта тайёрлашнинг қизғин даврида ошиб кетган талабларга жавоб бермаётир, колхозчилар, тракторчилар, совхоз ишчилари орасида оммавий-сиёсий ва тушунтириш ишлари қоникарли равишда ўтказилмаётир, пахтани тезроқ териб олиш учун социалистик мусобақа тўла равишда авж олдирилгани йўқ.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми **қарор қилади:**

1. Пахтани териш ва уни давлатга топшириш ишлари мутлақо қоникарсиз аҳволда бораётир, деб топилсин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бюросидан, Ўзбекистон ССР Министрлар Советидан, Қишлоқ хўжалик министрлигидан, Халқ хўжалиги кенгашларидан, область ва район партия комитетларидан, область ва район ижроия комитетларидан етиштирилган бутун ҳосилни ўз вақтида ва нобуд қилмай йиғиб-териб олиш ва бу йил мамлакатга 3 миллион тонна пахта берамиз, деб олинган мажбуриятни сўзсиз бажариш учун пахта тайёрлашни ташкил этишда рўй бераётган камчиликларни тугатишни таъминлайдиган қатъий чораларни дарҳол кўриш талаб қилинсин.

Ҳамма меҳнаткашларни етиштирилган пахта ҳосилини ўз вақтида териб олиш учун, барча меҳнат ва моддий ресурслардан, техникадан тўла ва унумли фойдаланиш учун курашга сафарбар қилиш, ишни зарур бўлган қизғин ва юксак даражада уюшқоқлик билан ташкил этиш, ҳар бир коммунистнинг, раҳбар ва ходимнинг ўзига топширилган иш учун масъулиятини ошириб, пахтани юқори сифатли ва нобуд қилмай териб олишни жадаллаштириш мақсадида мавжуд имкониятларнинг ҳаммасидан тўла фойдаланиш ҳозирги вақтда республика партия ташкилотининг асосий иши деб ҳисоблансин.

2. Область ва район ташкилотларининг Улуғ Октябрнинг 41 йиллик кунига қадар камида 2500 минг тонна пахта териб давлатга топшириш, шу жумладан: Тошкент областида 350 минг тонна, Фарғона областида 341 минг тонна, Наманган областида 264 минг тонна, Андижон областида 403 минг тонна, Самарқанд областида 265 минг тонна, Бухоро областида 245 минг тонна, Қашқадарё областида 128 минг тонна, Сурхондарё областида 216 минг тонна, Хоразм областида 203 минг тонна ва Қорақалпоғистон АССРда 185 минг тонна пахта териб давлатга топшириш тўғрисидаги таклифлари тасдиқлансин.

Қашқадарё ва Сурхондарё областларидаги, Қорақалпоғистон АССРдаги колхозлар ва совхозларнинг, шунингдек, Ҳазорасп, Боғот, Қўшкўпир, Урганч, Шовот, Чуст, Қизилтепа, Свердлов, Олот, Қоракўл, Ғиждувон, Чинобод, Холдевонбек, Андижон, Олтинкўл, Избоскан, Ленин, Марҳамат, Пахтаобод ва Сталин районларининг партия XXI съездини нишонлаб пахта тайёрлаш планини 7 ноябргача бажаришга, Поп, Бўз, Ғузор, Косон, Бешкент ва Деҳқонобод районларининг эса шу улуғ кунга қадар ўзларининг социалистик мажбуриятларини бажаришга қарор қилиб, кўрсатган ташаббуслари маъқуллансин.

Марказий Комитет Пленуми шу областлар ва районлардаги колхозлар ва совхозлардан ибрат олиб, Улуғ Октябрнинг 41 йиллигини пахта тайёрлаш давлат планини ва олинган мажбуриятларни бажариш билан кутиб олиш учун социалистик мусобақани янада кенг авж олдириш партия ташкилотларининг энг муҳим вазифаси, деб ҳисоблайди.

3. Область, шаҳар ва район партия комитетлари, область, шаҳар ва район ижроия комитетлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари пахта теришда бевосита ишлашга беш кун муддат ичида 1200 минг кишини, шу жумладан Тошкент областида 200 минг кишини, Фарғона областида 152 минг кишини, Наманган областида 106 минг кишини, Андижон областида 160 минг кишини, Самарқанд областида 140 минг кишини, Бухоро областида 113 минг кишини, Қашқадарё областида 63 минг кишини, Сурхондарё областида 76 минг кишини, Хоразм областида 80 минг кишини, Қорақалпоғистон АССРда 110 минг кишини жалб қилсинлар.

Марказий Комитет Пленуми область ва район партия комитетларига, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетига, область ва район комсомол комитетларига, совхозлар ва колхозларнинг бошланғич партия ва комсомол ташкилотларига пахта теримида коммунистлар ва комсомолларнинг авангардлик ролини бутун чоралар билан ошириш, қишлоқ коммунистлари ва комсомолларининг пахта теримида бевосита қатнашишларини таъминлаш ва уларнинг шахсан ўзлари ўрнак кўрсатиб, барча меҳнаткашларни пахта теримида юксак меҳнат унумдорлиги учун курашга сафарбар қилишларига эришиш вазифасини юклайди.

4. Партия Марказий Комитети Пленуми область ва район партия комитетларидан, область ва район ижроия комитетларидан, қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарларидан ишни намунали ташкил этишни таъминлашни, ҳар бир теримчининг пахтани юқори сифатли қилиб, нобудгарчиликсиз теришда белгиланган нормаларни ҳар куни тўла ва ошириб бажариш учун бригада бошлиқлари ва табелчиларнинг роли ва масъулиятини оширишни талаб қилади.

Пахта теримида меҳнат унумдорлигини ошириш учун илғорлар тажрибасини кенг жорий қилиб, мавсумда 5-10-15 минг килограмм пахта териш ҳаракатини ҳар томонлама ривожлантириш ва кўпминг килограммчиларнинг ўз зиммаларига олган мажбуриятларини муваффақиятли бажаришлари учун уларга зарур ёрдам кўрсатиб туриш, бунинг учун моддий рағбатлантириш чораларидан фойдаланиш маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблансин.

5. Пахтани машинада териш юзасидан белгиланган планни сўзсиз тўла ва ошириб бажаришни таъминлаш партия, совет ташкилотларининг, қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз, совхоз, МТС ва РТС раҳбарларининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин.

Шу мақсадда Қишлоқ хўжалик министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари, колхоз, совхоз, МТС ва РТС раҳбарлари зиммасига қуйидагилар юклансин:

а) пахта териш техникасини ремонт қилиш ва ғўза баргларини пахта териш олдидан тўктириб юбориш ишлари яқин кунлар ичида тугаллансин, пахта териш машиналарининг ҳаммаси ишга туширилсин ва бу машиналардан юксак унумли фойдаланиш ташкил этилсин, ҳар гектар ердан машина билан энг кўп пахта териб олишга эришилсин, бунинг учун колхозлардаги далачилик бригадаларида машиналарнинг группа бўлиб ишлаши ташкил этилсин;

б) пахтани машинада ва қўлда теришни бир-бирига тўғри қўшиб олиб бориш таъминлансин, пахтаси машинада териш учун ажратиб қўйилган далалардаги пахтани олдин қўлда териб олинишига йўл қўйилмасин;

в) машинада терилган пахтани терим машиналарининг бевосита бункерларидан олиб, далада қуритмай ва тозаламай пахта қуритиш-тозалаш цехларига узлуксиз элтиб бериб туриш ташкил этилсин;

г) пахтани машинада теришни ташкил этишдаги илғорлар тажрибаси ҳамма колхозлар ва совхозларга ёйилсин, механик-ҳайдовчиларнинг бир мавсумда 70-80 тонна ва ундан ҳам кўпроқ пахта териб бериш тўғрисида ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажаришларида уларга кундалик ёрдам кўрсатиб турилсин.

6. Область ва район партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари ва улардаги бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари теримчиларга ва пахта териш машиналарининг механик-ҳайдовчиларига ҳамиша эътибор бериб, ғамхўрлик қилиб турсинлар, бевосита даланинг ўзида иссиқ овқат ташкил этсинлар, колхозларда ва совхозларда болалар боқчалари ва яслиларининг доимий ишлашини таъминласинлар, дала шийпонларида намунали тартиб ўрнатсинлар ҳамда пахта теримида ишлаётган меҳнаткашларга маданий-маиший ва медицина хизмати кўрсатишда рўй бераётган ҳамма камчиликларни йўқотсинлар.

Марказий Комитет Пленуми Маданият Министрлиги, Соғлиқни сақлаш министрлиги, Ўзбекбирлашув правлениеси раҳбарлигидан ўз ташкилотларининг пахтакорларга маиший, маданий, медицина ва савдо хизмати кўрсатиш соҳасидаги ишларини жиддий яхшилашларини ҳамда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг шу масалаларга доир қарорларида кўрсатилган тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашларини талаб қилади.

7. Марказий Комитет Пленуми ўтган йилги хатоларнинг такрорланишига йўл қўймаслик кераклигига алоҳида эътиборни жалб қилади. Ўтган йили кўп районларда, областларда пахтани териш, қабул қилиш ва сақлашда унинг сифатига риоя қилиш тўғрисидаги талабларнинг қўпол равишда бузилишига йўл қўйилган эди, бу билан давлатга, колхозларга ва совхозларга катта зарар етказилган эди.

Пленум Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Бюросига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, Қишлоқ хўжалик министрлигига ва халқ хўжалик кенгашларига, область партия комитетларига ва область ижроия комитетларига, район партия комитетларига ва район ижроия комитетларига пахтани тайёрлаш суръатларини кучайтириш билан бир қаторда, унинг хиллаб терилишини ва давлатга юқори сифатли пахта топширилишини таъминлайдиган қўшимча чоралар кўриш вазифасини юклайди. Бу вазифани бажариш эса колхозлар ва совхозларнинг даромадларини оширишнинг муҳим шарти бўлади.

8. Марказий Комитет Пленуми кўпгина колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари пахта нобудгарчилиги билан курашда беғамлик қилаётганликларини қоралайди, область ва район партия, совет ва комсомол ташкилотларидан, қишлоқ хўжалик органларининг ходимларидан, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарларидан, тайёрлаш системасининг ходимларидан пахтанинг нобуд қилинишига йўл қўймаслик мажбуриятларни муваффақиятли бажаришнинг шартларидан бири эканлигини назарда тутиб, пахтани териш ва тайёрлашни ҳосилнинг нобуд бўлишига йўл қўймайдиган қилиб ташкил этишни талаб қилади.

Колхозларда ва совхозларда сушилкаларни тайёрлаб қўйиш ишларини тезроқ битказишга, терилган пахтанинг бузилишига йўл қўймаслик ва уни ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам узлуксиз тайёрлашни таъминлаш учун етарлик ёқилғи запасларини жамлаб қўйишга алоҳида эътибор берилиши лозим.

9. Халқ хўжалик кенгашларининг раҳбарлари пахтани териш ва уни юқори сифатли қилиб давлатга топширишни таъминлаш учун пахта заводлари ва тайёрлаш пунктлари ходимларининг ва мутахассисларининг ташкилотчилик ролини ва масъулиятини оширсинлар, пахтани қуритиш-тозалаш цехларининг ҳаммасини яқин кунлар ичида тахт қилиб қўйсинлар ва бу цехларнинг узлуксиз ишлашини таъминласинлар.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети X Пленумининг қарори

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

10. Қишлоқ хўжалик министрлиги, Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар, совхозлар, МТС лар ва РТС ларнинг раҳбарлари пахтани териб олиш соҳасида ишнинг қизғин боришини ташкил этиш билан бир қаторда, техникани ремонт қилишни тугалласинлар, келгуси йил ҳосили учун кузги ишларни ўз вақтида қизитиб юборсинлар, янги ерларни ўзлаштириш планини бажарсинлар, чорва моллар қишловига намунали тайёрлансинлар ва барча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлаш юзасидан олинган мажбуриятларнинг сўзсиз бажарилишини таъминласинлар.

11. Марказий Комитет Пленуми республика, область ва район газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Радио эшиттириш ва телевидение комитетига областлар, районлар, колхозлар, совхозлар ҳамда далачилик бригадалари ва звенолари ўртасида социалистик мусобақанинг қандай бораётганлигини мунтазам кенг ёритиб бориш, пахтани териб олиш ишларини ташкил этиш, энг яхши теримчиларни, пахта териш машиналарининг механик-ҳайдовчиларини, шунингдек давлатга пахта топшириш юзасидан олган ўзларининг социалистик мажбуриятларини муддатидан олдин бажарган колхозлар ва совхозларни оммалаштириш вазифаси юклатилсин.

* * *

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми республика партия ташкилоти меҳнаткашларининг меҳнат ва сиёсий активлиги ошганлигидан фойдаланиб, партиямизнинг XXI съездини олинган мажбуриятларни муваффақиятли бажариш — бу йил Ватанга **уч миллион тонна пахта** бериш билан муносиб кутиб олиш йўлида бошланган социалистик мусобақани тағин ҳам кенг ташкил этмоқ учун зарур чораларнинг ҳаммасини кўради, деб қаттиқ ишонч билдиради.

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференцияси қатнашчилари шарафига ҳукумат қабули

Ўзбекистон ССР Ҳукумати 8 октябрь кечқурун Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференцияси қатнашчилари шарафига катта қабул маросими ўтказди.

Тошкентга келган барча ёзувчилар делегацияларининг аъзолари, конференция меҳмонлари қабул маросимида қатнашдилар.

Қабул маросимида СССР Олий Совети Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссиясининг раиси, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси Н. А. Муҳитдинов, СССР Олий Совети Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари С. К. Камолов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси М. З. Мирзааҳмедов, республика Олий Совети Президиумининг аъзоси Р. Е. Мельников, СССР Олий Советининг депутатлари М. А. Абдураззоқов, З. Р. Раҳимбобоева, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари Р. Ғ. Ғуломов, А. Н. Рудин, Ё. С. Насриддинова, Ўзбекистон ССР министрлари, фан ва маданият арбоблари, совет ва чет эл журналистлари ҳозир бўлдилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси М. З. Мирзааҳмедов конференция қатнашчиларини Ўзбекистон Ҳукумати номидан, республиканинг барча меҳнаткашлари номидан табриклади. У айтдики, ёзувчиларнинг ҳамжиҳатлик ва дўстлик вазиятида ўтаётган Тошкент конференцияси озодлик, тинчлик ва тараққиётнинг юксак ғоялари йўлида биргаликда кураш олиб бориш учун ўз кучларини бирлаштирган Осиё ва Африка халқлари бирдамлигининг ёрқин кўринишларидан биридир.

М. З. Мирзааҳмедов конференция қатнашчиларига янгидан-янги ижодий муваффақиятлар тилади. Азиз дўстлар, деди у, бизнинг эшикларимиз, бизнинг қалбимиз сизлар учун очиқдир.

Ёзувчилар делегацияларининг бошлиқлари — Ҳиндистоннинг машҳур адиби Тарашанкар Баннержи, Бирлашган Араб Республикасининг атоқли ёзувчиси Муҳаммад Халаф Алла Аҳмад, Хитой Халқ Республикаси Ёзувчилар союзининг раиси Мао Дунь, Гана ёзувчиси Эфуа Теодора Сатерлэнд хоним, Афғонистон адиби Ҳалилий конференциянинг буюк тарихий аҳамияти тўғрисида, дўстликни янада мустаҳкамлаш ва халқлар ўртасида ҳамжиҳатликни кучайтиришда адибларнинг юксак роли ҳақида гапирдилар. Делегацияларнинг бошлиқлари самимий меҳмондўстлик учун ва Осиё ҳамда Африка мамлакатлари ёзувчиларининг конференциясига жуда катта эътибор бераётганликлари учун Ўзбекистон ССР ҳукуматига ва бутун ўзбек халқига қизғин ташаккур изҳор қилдилар. Тошкент конференцияси Осиё ва Африка мамлакатларининг адабиётини янада яшнатишга, тараққиёт учун, бутун дунёда тинчлик учун курашда ёзувчиларнинг ролини янада оширишга ёрдам беради, деб қатъий ишонч билдирдилар. Чет эл ёзувчилари ўзбек халқининг ҳаёти билан, унинг ижодий меҳнат соҳасида эришган муваффақиятлари билан танишиш имкониятига эга бўлганликлари учун ғоят мамнун эканликларини билдирдилар.

СССР Олий Совети Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссиясининг раиси, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси Н. А. Муҳитдинов қабул маросимида ҳозир бўлган кишиларга қарата нутқ сўзлади.

Тошкентнинг ва бутун Ўзбекистоннинг аҳолиси, деди у, ўз юртида Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясининг қатнашчиларини — ўзларининг яқин ва азиз дўстларини кутиб олишдек юксак шарафга муяссар бўлди. Делегацияларнинг бошлиқлари ўз нутқларида Ўзбекистон халқ хўжалиги ва маданиятининг барча соҳаларида эришилган муваффақиятларга юксак баҳо бердилар. Мен ўзбек фарзанди сифатида ўзбек халқи шаънига айтилган самимий сўзлар учун чин кўнглимдан ташаккур изҳор қиламан. Совет давлати буюк ва кўп миллатли давлатдир. Бизда ўн беш суверен республика бор, бу республикаларда олтмишдан кўпроқ миллат кишилари яшайди. Сиз Ўзбекистонда кўздан кечирган мувафлақиятлар бутун Совет Иттифоқи учун, барча совет халқлари учун характерлидир. Совет халқларининг буюк дўстлиги ана шу муваффақиятларнинг асосий манбаидир. Ягона оилага жипслашган совет кишилари ўзаро ҳамкорликка таяниб, ўз экономикаси ва маданиятини ривожлантирмоқдалар. Ўзбеклар, тожиклар, қозоқлар, туркманлар, қирғизларга ва Совет Шарқидаги бошқа халқларга уларнинг оғаси улуғ рус халқи беғараз жуда катта ёрдам кўрсатди ва кўрсатмоқда. Чет эллик дўстларимиз ўзбеклар, тожиклар, қозоқлар, туркманлар ва қирғизларнинг хўжалик ҳамда маданий қурилиш соҳасида қўлга киритган ғалабаларига юксак баҳо бераётган эканлар, бу халқлар ана шу баҳони оғамизнинг буюк хизматларини исбот этувчи янги далил деб биладилар. Бизнинг оғамиз ҳар бир совет социалистик миллатнинг гуллаб-яшнаши тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқда, совет халқларининг буюк дўстлигини чиниқтирмоқда.

Бизнинг Совет ҳукуматимиз, барча совет кишиларимиз, деб таъкидлади Н. А. Муҳитдинов, Осиё ва Африкадаги барча халқларнинг, ер юзидаги барча халқларнинг бахтли, асойишта ҳаёт кечиришларини ва гуллаб-яшнашларини астойдил тилайдилар. Ғарбдаги айрим агрессив доиралар Совет давлатининг ташқи сиёсатини бузиб кўрсатиб, бу сиёсатга туҳмат қилмоқдалар. Биз яна ва яна бир марта шуни айтамизки, ленинча буюк принципларга асосланган бизнинг ташқи сиёсатимиз дўстлик ва тинч-тотув яшаш сиёсатидир. Биз, барча халқларнинг, шу жумладан Шарқ халқларининг ҳам тинч ва эркин яшашларини истаймиз, холос. Совет кишилари, Совет ҳукумати шу нарсага қатъий аминдирларки, ҳозирги вақтда империализм ва мустамлакачилик зулми остида бўлган халқлар яқин келгусида миллий мустақилликни курашиб қўлга киритадилар. Биз ана шу халқлар томонидамиз ва уларнинг ҳар бир соҳада муваффақиятлар қозонишларини тилаймиз. Сизларни ва сизлар орқали Шарқдаги барча халқларни ишонтириб айтаманки, совет халқи, Н. С. Хрушчев бошчилигидаги Совет ҳукумати Шарқ халқларининг самимий дўстларидир.

Сўнгра, Н. А. Муҳитдинов Шарқдаги айрим мамлакатларга саёҳат қилиш имкониятига эга бўлганлигини айтади. У ҳамма ерда меҳмондўстликни, Совет Иттифоқига нисбатан самимий қардошларча муносабатни кўрганлигини изҳор қилади. Совет Иттифоқи халқлари билан чет Шарқ халқлари ўртасидаги дўстлик абадий ва бузилмас дўстликдир.

Н. А. Муҳитдинов ўз нутқини тамомлаб, Шарқ ва Ғарб халқларининг тамомила ҳамжиҳат бўлиши ва бир-бирларига яқин бўлиши учун, Осиё ва Африка ҳамда Совет Иттифоқи халқларининг буюк дўстлиги учун, бутун дунёда тинчлик учун қадаҳ кўтаради.

Ғоят самимият ва дўстлик вазиятида ўтган қабул вақтида Ўзбекистон ва бошқа совет республикалари санъат усталари катта концерт қўйиб бердилар. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Пленуми

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг 7 октябрда бўлиб ўтган Пленумида Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ С. К. Камолов пахтакорлар Бутуниттифоқ кенгашида пахта юзасидан олинган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида доклад қилди.

— Бутун партиямиз, барча совет халқлари КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XXI съездини чақириш тўғрисидаги қарорини якдиллик билан маъқуллаб кутиб олдилар.

Корхоналарда ва қурилишларда, колхоз ва совхоз далаларида партия XXI съезди шарафига бошланган социалистик мусобақа кундан-кунга кенгайиб бормоқда. Ишчилар ва колхозчилар ишлаб чиқариш топшириқларини муддатидан олдин бажариш тўғрисида қўшимча, оширилган мажбуриятлар олмоқдалар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам партия XXI съездини муносиб кутиб олиш учун олиб борилаётган умумхалқ курашига ўзларининг ватанпарварлик ҳиссаларини қўшмоқдалар. Республика саноати тўққиз ойлик планни муваффақиятли равишда бажарди. Ғалла тайёрлаш, шунингдек қоракўл тери ва пилла, жун ва тухум тайёрлаш планлари муддатидан олдин бажарилди. Давлатга гўшт ва сут сотиш йиллик планларини Октябрь революциясининг 41 йиллиги кунига қадар бажариш учун бизда ҳамма имкониятлар бор.

Пахтакорларнинг Москвадаги Бутуниттифоқ кенгашида зиммамизга олган мажбуриятимизни — бу йил мамлакатга 3 миллион тонна юқори сифатли пахта топшириш ҳақидаги ваъдани сўзсиз бажаришни таъминлаш эндиликда Ўзбекистон Коммунистик партияси фаолиятидаги асосий иш бўлиб қолди.

Республиканинг партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ва Иттифоқ ҳукуматининг кун сайин бериб турган ёрдамига таяниб, бу йилнинг кўклами ва ёзидаги қийинчиликларни муваффақиятли равишда енгдилар ва ўз зиммаларига олган мажбуриятларини сўзсиз бажаришга имкон берадиган даражада мўл ҳосил етиштирдилар.

Эндиликда ҳамма нарса барча одам кучлари ва моддий-техника ресурсларини пахтани нобуд қилмай ўз вақтида териб олишга сафарбар этишни ташкил қила билишимизга боғлиқ бўлиб қолди.

Ўртоқ Камолов пахта териш ва тайёрлашнинг бориши тўғрисида гапирди. Кўп районлар, колхозлар ва совхозлар пахта теришга уюшқоқлик билан киришдилар. Юзлаб бригадалар ва звенолар съездолди мусобақасига қўшилиб, ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини тўла бажариб бўлдилар. Ҳолдевонбек районидаги Хрушчев номли колхоз, Денов районидаги «Социализм» колхози, Косон районидаги Энгельс номли ва Ворошилов номли колхозлар, Бешкент районидаги Ленин номли, Сталин номли, «III Интернационал» колхозлари, Ғузор районидаги «III Интернационал» колхози, Косон районидаги Хрушчев номли, Бешкент районидаги Киров номли совхозлар, «Деҳқонобод» совхози, шунингдек Косон, Деҳқонобод, Бешкент ва Ғузор районлари пахта тайёрлаш давлат планини республикада биринчи бўлиб бажардилар ва ўз мажбуриятларини адо қилиш учун қизғин кураш олиб бормоқдалар.

Лекин шуни очиқ айтиш керакки, умуман республикада пахта териш ва уни давлатга топшириш жуда қониқарсиз бормоқда.

Пахта тайёрлаш плани умуман республикада 1 октябрга қадар ҳаммаси бўлиб 24 процент бажарилди.

5 октябрга қадар биз республика бўйича давлатга 28,6 процент миқдорида пахта топширдик. Ўтган йили 5 октябрга қадар республика бўйича пахта тайёрлаш плани 41,6 процент бажарилган, ёки бу йилнинг шу муддатига нисбатан 362 минг тонна кўп пахта топширилган эди.

Айниқса Тошкент ва Самарқанд областлари районларида пахта теришнинг бориши катта ташвиш туғилишига сабаб бўлмоқда.

Бу йил пахта тайёрлашнинг бундай қониқарсиз аҳволда бораётганлигига сабаб нима?

Бунинг сабаби аввало шуки, меҳнат ёмон ташкил қилинган. Андижон, Қашқадарё, Сурхондарё, Хоразм, Фарғона, Наманган, Бухоро областларининг ва Қорақалпоғистон АССРнинг кўпчилик далаларида пахталарнинг қарийб 60 проценти пишиб етилган ва очилган.

Пахта тайёрлашни тез суръатлар билан олиб бориш ва умуман республика бўйича ҳар куни камида йиллик планнинг 2-2,5 проценти миқдорида пахта топшириш учун деярлик ҳамма колхозлар ва совхозларнинг далаларида очилган кўсаклар етарлик бор.

Шундай экан, қолоқ хўжаликлар раҳбарларининг пахтани йиғиб-териб олиш учун меҳнатга яроқли аҳолининг ҳаммасини сафарбар қилиш, теримчиларнинг меҳнатини тўғри ташкил этиш ва уларнинг юксак унумли ишлашларини таъминлайдиган бутун шарт-шароитли яратиб бериш ўрнига ўзларининг қолоқликларини оқламоқ учун пахталар секин очилаётир, деб баҳона қилаётганликлари бутунлай асоссиздир.

Пахта териш суръатининг суст бораётганлигига очилган пахтанинг йўқлиги эмас, балки терим ишларининг ёмон ташкил этилганлиги сабаб бўлаётир.

Район партия комитетлари ва район ижроия комитетлари яқин кунлар ичида ҳар бир колхоз ва совхозда ишнинг қандай бораётганлигини синчиклаб текшириб чиқишлари керак. Ишга яроқли кишиларнинг камида 85 проценти бевосита пахта териш билан шуғулланишини таъминламоқ учун бошқа ишларда ишлаётганларнинг сонини имкон борича камайтириш лозим.

Ўтган йилларда бизнинг саноат корхоналаримиз, шаҳар ташкилотлари ва ўқув юртлари пахтадан мўл ҳосил етиштиришда ва айниқса пахта ҳосилини териб олиш даврида колхозларга ва совхозларга катта оталик ёрдами кўрсатган эдилар. Шаҳарларнинг меҳнаткашлари пахта ҳосилини териб олишни ҳамиша умумхалқ вазифаси деб, жуда муҳим хўжалик-сиёсий кампания деб ҳисоблаб келдилар.

Шаҳарлар ва ишчи посёлкаларининг аҳолиси, айниқса комсомоллар ва ёшлар давлатга 3 миллион тонна пахта топшириш юзасидан олинган мажбуриятларни бажариш ишига бу йил ҳам ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшадилар. Биз бунга шак-шубҳа қилмаймиз.

Пахта ҳосилини териб бериш учун ёрдамга келган шаҳар аҳолисига зарур маданий-маиший шарт-шароит яратиб бериш партия комитетлари, колхоз ва совхоз раҳбарларининг муҳим бурчидир.

Пахта теришнинг қониқарсиз бораётганлигига иккинчи сабаб шуки, теримчиларнинг меҳнат унуми пасайиб кетган.

Республикада кейинги беш кун ичида теримчиларнинг ўртача меҳнат унумдорлиги кунига 50 килограммдан ошмаётир.

Колхозларда ва совхозларда кўпминг килограммчилар ҳаракати кенг авж олиб кетди, мавсумда 10-15 тонна пахта териш мажбуриятини олган теримчилар кунига 150-200 килограммдан ва ҳатто 300 килограммдан пахта териб, шу пайтгача 5-6 тонна ва ундан ҳам кўпроқ пахта териб қўйдилар. Бунақа мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Лекин баъзи партия ташкилотлари пахта теришда юксак кўрсаткичларга эришган кўпмингкилограммчилар тажрибасини яхши ёймаётирлар.

Пахта териш ишларининг суст бораётганлигига учинчи сабаб шуки, айрим колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари теримчиларнинг, пахта териш машиналарида ишлаётган механик-ҳайдовчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлашга ва улар учун зарур **маданий-маиший шароит** яратиб беришга бепарволик билан қарамоқдалар. Кўп колхозларда аванс бериб туришнинг белгиланган тартиби қўпол равишда бузилмоқда, бу эса колхозчиларнинг моддий манфаатдорлигини пасайтириб юбормоқда. Терим учун ажратилган маблағларнинг аллагина қисми ўз жойига сарфланмаётир ва ишланган меҳнат кунларини ҳисобга олмасдан туриб, колхозчиларга берилмоқда. Областлар ва районларнинг партия ташкилотлари бу ишда тартиб ўрнатишлари керак.

Республиканинг кўп колхозларида ва совхозларида колхозчиларга маиший хизмат кўрсатиш қониқарли ташкил этилмаган.

Кўп совхозларда ва колхозларда болалар яслилари жуда ёмон ишламоқда, яслилар жуда кам.

Айниқса Тошкент, Фарғона, Қашқадарё областларида ва янги ташкил этилган совхозларнинг кўплаларидаги ишчи кооперативларида пахтакорларга савдо хизмати кўрсатиш қониқарли ташкил этилмаган.

Маданият министрлиги ва унинг жойлардаги органлари колхозчиларга ва совхозларнинг ишчиларига кино хизмати кўрсатишни яхшилашлари, кинофильмларни дала шийпонларига олиб бориб кўрсатишни ташкил этишлари керак эди. Аммо бир қанча колхозларда ва совхозларда кинофильмларни дала шийпонларида кўрсатиш уёқда турсин, ҳатто аҳоли яшаб турган жойларда ҳам кўрсатиш ташкил қилинмаган. Кутубхоналар ва қироатхоналар жуда ёмон ишламоқда. Кўпгина дала шийпонларида пахта териш кампаниясига бағишланган адабиётлар, плакатлар ва шиорлар йўқ.

Ўзбекбирлашув пахтакорларни иссиқ кийим ва пойафзал билан ўз вақтида таъминлаш ғамини емади. Колхозларни ва совхозларни пахта қуритиш учун керакли кўмир ва темир тўр билан таъминлашда ҳам жиддий камчиликлар бор.

Соғлиқни сақлаш органлари совхоз ишчиларига ва колхозчиларга медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш ҳамда даланинг ўзида бевосита медицина ёрдами кўрсатишни ташкил қилиш билан етарли шуғулланмаётирлар.

Пахтани машинада теришни муваффақиятли ўтказиш пахта соҳасида олинган мажбуриятларни бажаришдаги энг муҳим вазифалардан биридир. Бу йил пахтани машинада териш планини тўла бажарибгина қолмасдан, ошириб ҳам бажариш учун бизда ҳамма имкониятлар бор.

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгашида Никита Сергеевич Хрушчев сўзга чиқиб, пахта териш машиналаридан фойдаланиш соҳасидаги ишларимизни қандай жиддий танқид қилганлиги маълум. Бироқ, кўпгина партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг, РТС, МТС, колхоз ва совхоз раҳбарлари бу танқиддан лозим бўлган хулосаларни чиқариб олмадилар ва пахта теришни механизациялашга масъулиятсизлик билан қарашни давом эттирмоқдалар. 1 октябрга қадар республикада пландаги 5565 терим машинаси ўрнига фақат 4900 та терим машинаси тайёрланди: кўрак чувийдиган 7261 та машинадан фақат 4918 тасигина ремонтдан чиқарилди. Машиналарнинг кўпи, айниқса бу йил бундай машиналарга ўтган йиллардагига қараганда анча кўпроқ муҳтож бўлган Самарқанд ва Тошкент областларида ремонтдан чиқариб қўйилгани йўқ. Айниқса кўсак чувийдиган машиналарнинг кўпи ҳали ремонт қилинмаган.

Маълумки, пахтани териш олдидан ғўза баргларини ўз вақтида сифатли тўкиш пахтани машинада теришга тайёрлашнинг муҳим тадбирларидан биридир. Аммо пахтаси машинада теришга мўлжаллаб қўйилган далаларнинг кўпида ғўзанинг баргларини тўкдириш ишлари ҳали ҳам тамомланган йўқ.

Ғўзанинг баргларини тўкдириш ишлари тамом бўлган Қорақалпоғистонда ва Хоразмда эса қора совуқлар бўлиб ўтган ҳозирги пайтда пахта териш машиналарининг ҳаммасини ишга солиш учун иш майдони етарли бўлишига қарамай, фақат 500 га яқин машинагина ишга туширилди.

Пахта териш машиналарида ишлаётган илғор механик-ҳайдовчиларнинг иш тажрибаларини кенг ёйиш лозим.

Техникани ремонтдан чиқариш, ғўзанинг баргларини тўктириш ишларини яқин кунлар ичида тугаллаш, лозим бўлган жойларда ғўзаларга такрор дори сепиб, уларнинг баргларини батамом тўктириш, терим машиналарининг ҳаммасини ҳеч бир кечиктирмай дарҳол ишга солиш, бу машиналарнинг юксак даражада унумли ишлашини таъминлаш ва машинада терилган пахтани шу машиналарнинг бункерларидан олиб, пахта пунктларига тўхтовсиз элтиб бериб туриш керак.

Ўртоқ Камолов пахта териш суръатини ошириш ва исрофгарчилик масаласига тўхталди. Ўтган йили пахтани териш, қабул қилиш ва сақлаш вақтида қўпол хатоларга йўл қўйилган эди, хас-хашак кўп аралашган ва намлиги ошиқ бўлган пахта қабул қилиниб, бу билан давлатга жиддий зарар етказилган эди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Республика Министрлар Совети бу масалани кўриб чиқиб, пахтани териш ва қабул қилиб олиш ишини тубдан яхшилашни таъминлайдиган бир қанча чораларни кўрдилар.

Республиканинг кўпгина колхозлари ва совхозлари пахта теришни янгича ташкил қилдилар; кўсаклар яхши очилганидан кейингина пахта териш бошланди, пахта теришни бригада методи билан ташкил қилдилар, терилаётган пахтанинг сифатини кузатиб бориш учун қаттиқ контроль ўрнатилди, пахтани топшириш олдидан яхши хирмонларда қуритиш ташкил қилинди. Баъзи область ва район партия ва совет органларининг раҳбарлари ўтган йилнинг хатоларидан ўзлари учун зарур хулосаларни чиқариб олмадилар ва шу хатоларни такрорламоқдалар. 1 октябрга қадар бўлган маълумотларга қараганда, топширилган пахтада хас-чўп кўпайиб кетганлиги учун Андижон области колхозлари ва совхозларида 638 минг сўм, Қорақалпоғистон АССРда 451 минг сўм, Тошкент областида 294 минг сўм пул чегириб ушлаб қолинди.

Баъзи районлардаги бир қанча колхозларда пишиб етилмаган пахтани териб олиш фактлари содир бўлмоқда.

Биз терилаётган пахтанинг юқори сифатли бўлишини ва давлатга биринчи сортларга топширилишини таъминламоқ учун ҳамма чораларни кўришимиз керак.

Пахта нобудгарчилигига қарши кураш Ўзбекистон партия ташкилотининг асосий вазифаларидан биридир. Аммо маҳаллий партия ташкилотлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари бу йил ҳам бу муҳим ишга, яъни пахтанинг нобуд бўлишига йўл қўймасликка етарли эътибор бермаётганликларини кўрсатувчи фактлар кўп учрамоқда. Етиштирилган пахтанинг ҳаммасини нобуд қилмай сақлаб қолишга бегамлик билан қараш ва теримчиларнинг ишларини контроль қилиб турмаслик натижасида чаноқларда пахта қолиб кетмоқда, пахта териш вақтида қатор ораларида, йўл ва сўқмоқларда, хирмонларнинг атрофида пахта тўкилиб оёқ ости бўлмоқда, теримчилар кўпинча ғўза тупларини синдириб, кўсакларини тўкиб оёқ ости қилиб юбормоқдалар.

Ётиб қолган ғўза тупларини кўтариб қўймаслик фактлари кўп учраяпти. Бунинг натижасида ётиб қолган туплардаги очилмаган кўсаклар чириб қолмоқда ва очилган кўсаклардаги пахта ивиб қолиб, сифати бузилмоқда. Ҳамма далаларда ётиб қолган ғўза тупларини кўтариб қўйиш ва қатор ораларининг яхши шамоллаб туриши учун шароит яратиб бериш керак. Бу билан кўсакларнинг тез етилишига ва очилишига ёрдам берган бўламиз.

Ҳар бир теримчининг ўз иши учун бўлган жавобгарлигини ошириш зарур, бунинг учун ҳамма жойда ҳар бир теримчига муайян миқдорда бир неча қаторни бириктиб қўйиш керак. Шундагина бригада бошлиқлари уларнинг ишларини контроль қилиб тура оладиган ва ишда бўладиган браканинг ўз вақтида олдини олиш ва териш вақтида пахтанинг нобуд бўлишига йўл қўймаслик имкониятига эга бўладилар.

Пахтани қуритиш ва элтиб топширишни қатъий равишда тартибга солиш керак. Бу иш учун конкрет кишиларни жавобгар қилиб қўйиш зарур.

Область, район партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари, республика Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги ҳамма йўллар ва кўприкларни тезроқ ремонтдан чиқариш учун қатъий чоралар кўришлари керак. Ҳар қандай об-ҳаво шароитида пахта териш ва топшириш суръатларининг камайишига йўл қўймаслик учун бир қанча ташкилий чораларни ҳозирдан бошлаб кўриш зарур.

Текшириш шуни кўрсатдики, кўпгина колхозларда ва совхозларда сушилкалар яхшилаб тахт қилиб қўйилмаган, область ва район партия комитетлари сушилкаларни ремонтдан чиқариб, тахт қилиб қўйишни доимий контроль қилиб туришлари, Ўзбекбирлашув эса ремонт учун керакли материалларни ва ёқилғини ўз вақтида ташиб келтириши лозим.

Халқ хўжалиги кенгашлари пахта қуритадиган ва тозалайдиган ҳамма цехларнинг тўла куч билан тинимсиз ишлашини таъминлашлари лозим.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети неча марталаб огоҳлантирганига қарамай, республиканинг Халқ хўжалиги кенгашлари ва Қурилиш министрлиги бу йилги планда қурилиши лозим бўлган 31 та янги пахта қуритиш-тозалаш цехларидан биттасини ҳам қуриб битказишни таъминламадилар.

Халқ хўжалиги кенгашларининг раҳбарлари пахта қуритиш-тозалаш цехларининг ҳаммасини зарур ишчи кучи, ёқилғи, машина мойи ва бошқа материаллар билан таъминлаш учун ҳозирданоқ ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар.

Пахта теришни муваффақиятли ўтказиш, давлатга 3 миллион тонна пахта топширамиз деб олган мажбуриятларнинг муваффақиятли бажарилиши республика партия ташкилотлари ўтказаётган ташкилий ва оммавий ишларнинг савиясига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Тажриба шуни кўрсатиб турибтики, партия комитетлари партиявий-сиёсий ишларни хўжалик фаолиятига раҳбарлик қилиш билан яхши қўшиб олиб борган ва ўзларининг кундалик ишларида колхозлар ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига ҳамда кенг активлар оммасига таянаётган жойларда пахта теришни ва давлатга топширишни муваффақиятли равишда ўтказиш таъминланмоқда.

Масалан, Косон район партия комитети (секретари ўртоқ Нурқулов) пахта теримига тайёрланиш соҳасида бу йил катта иш қилди. Райондаги бошланғич партия ташкилотларининг ҳаммасида тегишли тадбирлар олдиндан ишлаб чиқилиб, тахт қилиб қўйилди, терим бошланиши олдидан ҳамма жойда партия йиғилишлари ўтказилиб, пахта теришда ишчи кучини жой-жойига қўйиб, тўғри фойдаланиш, коммунистлар ва комсомолларнинг авангардлик ролини таъминлаш масалалари кўриб чиқилди. Меҳнат тўғри ташкил қилинганлиги, аҳоли орасида оммавий-сиёсий иш кучайтирилганлиги натижасида Косон райони пахта тайёрлаш давлат планини республикада биринчи бўлиб бажарди.

Бироқ, кўпгина район партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари оммавий-сиёсий ишларни тузук олиб бормаётирлар. Айрим коммунистларнинг пахта теришда бевосита қатнашишдан бош тортаётганлиги сингари фактларга индамай қараб турибтилар. Умуман республикада қишлоқ хўжалигида ишлаётган коммунистлар ва комсомолларнинг ярмидан сал кўпроғигина пахта теримида қатнашмоқда. Бирқанча колхозларда мусобақа расмият учун ташкил қилинган, мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганлиги ҳисобга олинмаётир ва илғорлар рағбатлантирилмаётир.

Партия ташкилотлари аҳоли орасида олиб борилаётган бутун ташкилий ва оммавий-сиёсий ишларни кескин равишда яхшилашга, меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган сиёсий ва меҳнат активлигига моҳирлик билан бошчилик қилишга мажбурдирлар.

Ҳозир давлатга 3 миллион тонна пахта топшириш юзасидан олган мажбуриятларимизни бажариш учун курашда энг масъулиятли давр бошланди. Етиштирилган пахта ҳосилининг ҳаммасини нобуд қилмасдан териб олиш билан бирга, 1959 йилда тағин ҳам мўл ҳосил олишни таъминлайдиган замин тайёрлашимиз учун бир ярим-икки ой вақт қолди.

Республиканинг партия ва совет ташкилотлари, ҳамма меҳнаткашлари шу даврда ёғингарчилик кўп бўладиган кунлар ҳам, совуқ кунлар ҳам бўлишини назарда тутиб, зўр бериб меҳнат қилишлари ва шу тариқа зиммамиздаги асосий умумдавлат вазифасини шараф билан бажаришимизни таъминлашлари лозим.

Ҳозирги вақтда Марказий Комитет Бюросининг аъзолари ва ҳукумат аъзоларидан тортиб бутун республика активлари колхозлар ва совхозларда бўлишлари ва пахта ҳосилини тезроқ териб олишни ташкил этишда уларга амалий ёрдам кўрсатиб туришлари лозим.

Агар биз мана шу қизғин иш даврида ҳар бир ўртоқнинг ишига пахта териш ва тайёрлашда қандай қатнашаётганлигига қараб баҳо берсак, тўғри иш қилган бўламиз.

Колхозлар, совхозлар, районлар ва областларнинг берган маълумотларига асосан биз Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 41 йиллик байрамига қадар 2,5 миллион тонна пахта топшира оламиз. Улуғ Октябрнинг 41 йиллигига қадар 2,5 миллион тонна пахта топшириш учун кураш ҳозирги кунда республика партия ташкилотининг жанговар вазифаси бўлиши лозим.

Сурхондарё ва Қашқадарё областларидаги район партия ҳамда совет ташкилотлари раҳбарларининг, пахтакорларнинг ташаббусини табриклаш керак. Улар пахта тайёрлаш давлат планини 7 ноябрга қадар бажаришга сўз бердилар. Поп, Бешкент, Ғузор, Косон, Деҳқонобод сингари районлар шу муддатгача ўз мажбуриятларини бажаришга ваъда бермоқдалар. Республика районларидан 42 таси пахта тайёрлаш давлат планини 7 ноябрга қадар бажариш мажбуриятини олди. 394 колхоз ва 32 совхоз пахта тайёрлаш планини Улуғ Октябрнинг 41 йиллигига қадар бажаришга сўз берди.

Мусобақани авж олдиришда матбуотнинг, республика, область, район газеталаримизнинг ва радионинг роли катта. Улар илғорлар тажрибасини кенг ёритиб боришлари ва энг яхши кишиларни кўрсатиб беришлари лозим.

— Республика меҳнаткашлари, дейди ўртоқ Камолов пировардида, бу йил мамлакатга 3 миллион тонна пахта берамиз деб ўз зиммаларига олган мажбуриятни Коммунистик партия раҳбарлигида ҳеч сўзсиз бажаришларига ишонч билдиришга ижозат берингиз.

* * *

Ўртоқ С. К. Камолов доклади юзасидан музокаралар бошланди.

Пленум қатнашчилари ўз нутқларида таъкидладиларки, КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг партиянинг навбатдан ташқари XXI съездини чақириш ҳақидаги қароридан илҳомланган колхозлар, совхозлар ва МТСларнинг меҳнаткашлари давлат планларини ва давлатга пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажариш учун курашмоқдалар.

Нотиқлар шу билан бир қаторда таъкидладиларки, пахта тайёрлаш суръати ҳали ҳозирги кун талабларига ва пахтани ўз вақтида сифатли териб олиб давлатга топшириш юзасидан қўйилган вазифаларга жавоб бермайди. Кўпгина районларда, колхоз ва совхозларда пахта тайёрлаш суръатини ошириш учун бўлган имкониятлардан, моддий-техника ресурслари ва ишчи кучларидан, пахта териш техникасидан ёмон фойдаланилмоқда.

Ўз нутқларида пахта тайёрлашнинг аҳволини таҳлил қилган Пленум қатнашчилари партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари бу ишга қониқарсиз раҳбарлик қилаётганликларини қайд қилдилар. Пленумда бир қатор партия ва совет ташкилотларининг, колхоз, совхоз ва МТС раҳбарларининг пахта тайёрлашдаги жуда катта қолоқлик муносабати билан вужудга келган қийинчиликларни ҳисобга олмаётганликлари ва мавжуд аҳволнинг олдини олиш, бутун кучни пахта териш ва давлатга топшириш ишига сафарбар этиш ўрнига зарарли тинчланиш кайфиятига берилиб кетганликлари ҳақида гап бўлди.

1958 йилда мамлакатга камида 3 миллион тонна пахта етказиб беришдек юксак социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажаришдан иборат вазифалар муносабати билан, Пленум қатнашчилари қишлоқда партиявий-сиёсий ишлар соҳасидаги, бошланғич партия ташкилотлари фаолиятидаги камчиликларга эътиборни жалб этдилар. Коммунист ва комсомоллар пахта теримига тўла жалб этилмаганлиги кўрсатилди. Шу муносабат билан партия ва совет органларининг пахта тайёрлаш ишига раҳбарлик услуби ва методларини тубдан яхшилаш, ҳар бир ходимнинг топширилган иш учун шахсий масъулиятини ошириш кераклиги таъкидланди.

Музокараларда терим сифатини яхшилаш, нобудгарчиликка қарши кураш масаласига катта эътибор берилди.

Ўзбекистон КП Сурхондарё область комитетининг секретари О. Ҳакимов область пахтакорларининг меҳнат ғалабаси ҳақида гапирди. Ҳамма районлар ўтган йилдагига нисбатан давлатга анча юқори сифатли пахта топширмоқдалар. Съезд олди мусобақасида юқори ҳосил усталарининг сафи ўсмоқда. Кўпгина бригадалар гектаридан тайёрлаш пунктларига 30-40 центнердан пахта топшириб, социалистик мажбуриятларини шараф билан бажардилар.

— Бироқ, — деди ўртоқ Ҳакимов, — пахта тайёрлаш суръати ўтган йилдагидан анча кейинда қолмоқда, барча резервлар тўла ишга солинмаган. Область ва район партия комитетлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари пахта теримини тезлаштиришга ёрдам берадиган бир қатор тадбирларни белгилаб чиқиб амалга оширмоқдалар. Пахта териш машиналаридан тўғри фойдаланишга катта эътибор берилмоқда.

Колхоз ва совхозлар резервлари ва имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, ўз зиммаларига оширилган мажбурият олдилар, пахта тайёрлаш давлат планини 6 ноябргача бажаришга бел боғладилар.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Н. А. МУҲИТДИНОВНИНГ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Пленумида 1958 йил 7 октябрда сўзлаган нутқи

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи ички ҳаётининг асосий мазмуни ҳозирги вақтда шу билан белгиланадики, партиямизнинг навбатдан ташқари чақириладиган XXI съезди шарафига бутун мамлакатда жуда катта умумхалқ социалистик мусобақаси авж олиб кетди.

Ҳамма республикалар, областлар, районлар корхоналар, муассасалар, колхозлар ва совхозлар XXI съездни ишлаб чиқаришда меҳнат ғалабалари билан кутиб олиш учун ўз зиммаларига қўшимча мажбуриятлар олмоқдалар. Ҳозирги вақтда ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир совет гражданининг тарихий XXI съездимизни меҳнат соҳасида қаҳрамонликлар билан кутиб олишдан кўра муҳимроқ вазифаси йўқ.

Мамлакатимиз меҳнаткашлари халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини, айниқса бу йил, умумхалқ социалистик мусобақаси байроғи остида янада ривожлантиришни давом эттирмоқдалар. Совет Иттифоқи саноати шу йилнинг 9 ойи ичида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини 103 процент қилиб бажарди. Шу жумладан чўян ишлаб чиқариш плани 101 процент, пўлат ишлаб чиқариш плани 102 процент, прокат чиқариш плани 103 процент, кўмир қазиб чиқариш плани 102 процент, нефть чиқариш плани 102 процент, цемент ишлаб чиқариш плани 101 процент, автомобиль ишлаб чиқариш плани 101 процент, трактор ишлаб чиқариш плани 101 процент, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш плани 105 процент бажарилди ва ҳоказо. Енгил ва озиқ-овқат саноатининг деярлик ҳамма тармоқлари ҳам 9 ойлик ишлаб чиқариш планини ошириб бажардилар.

1958 йил — мамлакатимизда қишлоқ хўжалик экинларидан мисли кўрилмаган юқори ҳосил олиш йили бўлмоқда. Ғалла етиштириш ва тайёрлаш фақат 1957 йилдагига нисбатангина эмас, ҳатто 1956 йилга нисбатан ҳам анча ортиқ бўлади. Қанд лавлагидан, кунгабоқардан, картошка ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан катта ҳосил олиниши кутилмоқда.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш ўтган йиллардагидан анча кўп бўлади. Гўшт 1956 йилда 4413 минг тонна, 1957 йилда 4930 минг тонна тайёрланган ва харид қилинган бўлса, бу йил давлат ҳозирнинг ўзидаёқ 5346 минг тонна гўшт тайёрлаб қўйди. Сут 1956 йилда 17,3 миллион тонна, 1957 йилда 20,4 миллион тонна харид қилинган бўлса, бу йил бутун мамлакат бўйича ҳозироқ 21,6 миллион тоннага етди. Жун 1956 йилда 245 минг тонна, 1957 йилда 280 минг тонна тайёрланган бўлса, мамлакат ҳозироқ 310 минг тонна жун тайёрлаб қўйди. Қишлоқ хўжалик ва чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш давом этмоқда. Демак, кўриб турибсизки, 1958 йил қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари учун ҳосилдорлик ва маҳсулот етиштириш жиҳатидан мисли кўрилмаган йилдир.

Ўзбекистон партия ташкилотининг шарафли иши тариқасида шуни кўрсатиб ўтиш керакки, бу йил республикада партиямиз XX съездининг қарорларини амалга ошириш соҳасида катта иш қилинди.

Бунинг натижасида Ўзбекистон саноати 9 ойлик планни 100,2 процент бажарди. Бу йил Ўзбекистонда ўтган йилдагига қараганда анча кўп уй-жой бинолари қурилди. Республика ғалла, пилла, қоракўл, жун топшириш йиллик планини ва қишлоқ хўжалигининг бошқа баъзи тармоқларига доир йиллик планни бажариб бўлди.

Ўзбекистон партия ташкилотлари ва меҳнаткашлари 3 миллион тонна пахта етиштириш соҳасида катта иш қилдилар. Республика пахтакорлари Кремлдаги қурултой қарорларини бажара бориб, пахтачилик ишларини юксак даражада ташкил қилибгина қолмасдан, шу билан бирга ғўзани парвариш қилишга доир қишлоқ хўжалик ишларининг ҳамма асосий турларини анча сифатли ва кўп ҳажмда бажарадилар.

Шу нарсани хурсандлик билан қайд қилиб ўтиш керакки, агротехниканинг янги прогрессив усуллари бу йил ҳамма жойда узил-кесил ва батамом жорий қилиниб, мустаҳкам ўрин олди. 1 миллион гектардан кўпроқ ердаги ғўза қатор оралари кўндалангига ишланди. Республиканинг катта муваффақияти шу бўлдики, колхозлар ва совхозлар қабул қилинган пландан ташқари яна 50 минг гектардан ортиқ ерга чигит экдилар. Пахтакорларнинг ана шундай қизғин меҳнати, партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлик савияси анча ошганлиги натижасида республикада пахта териш кампанияси бошланишига қадар яхши ҳосил етиштирилди, бу эса пахтани териш ва тайёрлаш тўғри ташкил этилган тақдирда республиканинг давлат планинигина эмас, шу билан бирга ўз зиммасига олган мажбуриятларини ҳам бажаришини таъминлайди. Давлатга 3 миллион тонна пахта топшириш умуман мамлакат халқ хўжалигининг ва биринчи навбатда Ўзбекистон республикаси халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини янада ривожлантириш ва юксалтиришга ёрдам беради.

Ўзбекистонда халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ва биринчи навбатда пахтачиликни бунчалик ривожлантириш ва юксалтиришга қандай омиллар ёрдам берди?

Биринчи омил шуки, совет халқи, шу жумладан Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети май ва июнь Пленумларининг қарорларини жуда яхши кутиб олдилар, партия ва ҳукуматнинг ғамхўрлигига амалий иш билан жавоб беришга интилдилар.

Иккинчи омил шуки, партия ва ҳукумат Ўзбекистон пахтакорларига ҳамиша катта ёрдам бериб келмоқда. Иттифоқ ҳукумати бу йил вужудга келган шароитни ҳисобга олиб, республикага ўтган йиллардагига қараганда анча кўп моддий-техника ёрдами кўрсатди. Бунинг далили шуки, СССР Министрлар Совети бирнеча қарор қабул қилди, бу қарорларга биноан республика ўтган йиллардагидан кўп минерал ўғит, заҳарли химикат, кунжара, трактор, бошқа қишлоқ хўжалик машиналари ва материаллари олди. Бундан ташқари табиий офатлардан зарар кўрган аҳолига катта моддий ёрдам кўрсатилди.

Учинчи омил шуки, бу йил умуман совет халқининг, шу жумладан Ўзбекистон халқининг меҳнат активлиги, партия ва совет органларининг ташкилотчилик иши ўтган йиллардагига қараганда анча яхшироқ бўлди.

Мана шу шарт-шароитлар туфайли Ўзбекистонда саноат ва қишлоқ хўжалигининг юксалиши таъминланди.

Хўш, республикада пахта терими қандай бораётир?

Пахта тайёрлаш ҳозирги вақтда қандай аҳволда эканлигини ўртоқ Камолов ўз докладида сизларга батафсил айтиб берди.

Бироқ, пахта теришнинг бориши билан танишиб чиққанлигим учун сизларнинг эътиборингизни қуйидагиларга алоҳида жалб қилиб ўтмоқчиман. Бу йил пахта тайёрлаш суръати ўтган йиллардагига қараганда ҳам анча суст бормоқда.

Буни қуйидаги рақамлардан билиш мумкин: 1950 йилнинг сентябрида пахтанинг 46 проценти, 1953 йилда 40 проценти, 1954 йилда 26 проценти, 1955 йилда 39 процентдан сал кўпроғи, 1956 йилда 44 проценти, 1957 йилда 35 проценти тайёрланиб бўлган эди. Бу йил сентябрда эса пахтанинг 23,8 проценти тайёрланди, холос.

Сентябрь ойида пахтанинг 23,8 проценти тайёрланганлигини кўрсатувчи бу рақам республика учун ўртача рақамдир, чунки пахта тайёрлаш асосан, илғор, йирик колхозлар ҳисобига кўпаймоқда. Ҳақиқатда аҳвол бўлакчадир. 1145 пахтакор колхоздан пахта тайёрлаш планини 138 колхоз 10 процентга қадар, 126 колхоз 15 процентга қадар, 105 колхоз 20 процентга қадар бажарди. Пахтакор 96 совхоздан планни 13 совхоз 10 процентга қадар, 10 совхоз 15 процентга қадар, 10 совхоз 20 процентга қадар бажарди.

Шундай қилиб, колхозларнинг 33 проценти ва совхозларнинг 35 проценти пахта тайёрлашда суст қатнашмоқда, 12 процент колхоз эса пахта тайёрлашга эндигина киришди.

План ўтган йили 40 процент бажарилган бўлса, бу йил шу вақтда 31,5 процент бажарилди, дейишяпти. Агар биз бу ишга шундай назар билан қарайдиган бўлсак, ўз-ўзимизни хотиржам қилиб қўйган бўламиз, бу билан ўзимизни ва бошқаларни алдаётган бўламиз. Сабаб? Бунинг сабаби шуки, ўтган йилги план 2 миллион 741 минг тонна эди, бу йилги план эса 2915 минг тонна, республика қабул қилган мажбурият эса 3 миллион тоннадир. Бу рақамлар шуни кўрсатиб туриптики, бу йил ўтган йилги планга нисбатан пахтани 174 минг тонна кўп тайёрлашимиз, мажбуриятга нисбатан эса қарийб 300 минг тонна кўп тайёрлашимиз керак. Бунинг устига бу йил пахта тайёрлаш ўтган йилдагига нисбатан 393 минг тонна миқдорида орқада қолаётганлигини ҳам қўшсак, умуман республикада бу йил пахта тайёрлашдаги орқада қолиш 565 минг тоннани ташкил қилади. Фақат шундай анализ қилиш натижасидагина пахта териш суръати суст бораётганлигининг сабаблари очиқ ва аён бўлиб қолади.

Ўртоқлар бошқа пахтакор республикаларда пахта тайёрлаш қандай бораётганлиги билан қизиқсалар, буни мен айтиб бераман. 1958 йил 6 октябргача бўлган маълумотларга қараганда, давлатга пахта топшириш планини Туркманистон ССР 43,5 процент, Тожикистон ССР 33 процент, Озарбайжон ССР 33,5 процент бажарди. Ўзбекистон ССР эса 29,9 процент бажарди, холос. Бу рақамларни изоҳлаб ўлтиришнинг ҳожати йўқ. Бу рақамлар устида жиддий ўйлаб кўриш керак. Ахир бундан буён ёз бўлмайди-ку, энди биз қишга қараб кетаяпмиз-ку. Октябрь ва ноябрь ойида об-ҳавонинг қандай бўлишини менга муфассал айтиб берганликларига қараганда, бу прогноз бизни асло юпатмайди. Шу сабабли биз пахта тайёрлашда рўй берган жиддий аҳволни бу Пленумда янада танқидий кўз билан муҳокама қилишимиз керак эди.

Нима сабабдан шундай аҳвол рўй берди? Ҳеч шубҳасиз бу йил баҳордаги об-ҳаво шароитининг ноқулай келганлиги пахтанинг етилишини бир мунча кечиктириб юборди. Бу йил апрель ва май ойларида ҳаво ўтган йилдагига қараганда анча салқин бўлди. Сентябрь ойида ҳам айрим областларда, айниқса Самарқанд ва Тошкент областларида ҳавонинг ҳарорати ўтган кўп йиллардагига қараганда пасайиб кетди. Бу ҳол ғўзанинг ўсиб етилишига ёмон таъсир қилди ва бунинг натижасини кўриб турибмиз.

Иккинчи сабаб шуки, тайёрлаш органларининг ишларида ҳам, шубҳасиз, камчиликлар ва нуқсонлар бор. Лекин бу ерда шу масалага кўпроқ эътибор бериб, буни асосий масала қилиб қўйиш аҳволга объектив баҳо бериш бўлмаса керак. Тайёрлаш пунктлари батамом Халқ хўжалик кенгашлари қўлида. Шунинг учун ҳам улар пахтани техника шартларига риоя қилган ҳолда қабул қилиб олишни таъминламоқ учун тайёрлаш пунктларининг ишларини тегишли равишда ташкил этишга мажбурдирлар.

Демак, масаланинг моҳияти бунда эмас, балки бутун гап шундаки, ғўза ўса бошлагандан бери унинг ривожланиши 10-12 кун орқада қолиб борди, аммо ҳосилни териб олиш даври бошлангунча пахтанинг нормал ривожланиб, очилишини таъминлаш мақсадида бу қолоқликни тугатиш учун кўрилган чоралар етарлик бўлмади. Мана шу асосий сабабга кўра, республикада пахта териш анча кечикиб бошланди.

Ўзбекистонда август ойининг охири ва сентябрь ойи ичида хотиржамлик, бепарволик ва махтанчоқлик кайфияти кучайиб кетганлиги ҳам пахта териш кампаниясини авж олдириб юборишга ғоят ёмон таъсир қилди.

Область ва район ташкилотларининг, айниқса қишлоқ хўжалик органларининг раҳбарлари бир қанча районларда, колхоз ва совхозларда сентябрь ойининг бошида пахта териш ва тайёрлашни сунъий равишда тўхтатиб турдилар. Бунинг исботи учун Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг бир буйруғини кўрсатиб ўтаман. Бу буйруқда нималар ёзилган? Буйруқнинг иккинчи моддасида бундай дейилади: «Ҳар бир далада ҳосилнинг тахминан 30-35 процентини териб олишни таъминлайдиган миқдорда кўсаклар очилган тақдирдагина пахтани биринчи теришга киришилсин».

Сўнгра буйруқда бундай дейилади: «Республика районларининг кўпчилигида пахтанинг биринчи теримини сентябрь ойининг иккинчи ва учинчи декадаларида ўтказиш керак».

Энди учинчи моддани ўқиб бераман: «Ғўза тупларида қолган кўсакларнинг тахминан 35-40 проценти очилганидан кейин иккинчи терим ўтказилсин. Кўпчилик районларда пахтанинг иккинчи терими октябрнинг биринчи ва иккинчи декадаларига тўғри келади».

Бу буйруқ кўп нусхада нашр қилиниб, республиканинг ҳамма жойига қўлланма тариқасида ижро этиш учун юборилган. Меҳнат унумдорлигини сўзсиз юқори кўтариш ва пахта сифатини яхшилаш учун кўп марталаб пахта теришни қисқартириш ҳамда мавсум давомида ҳар бир участкадаги пахтани камида тўрт марта териб олишга эришиш керак. Аммо бу йил сизда бошқача вазият юз берди—пахта секин очилаётгани туфайли йиғим-терим жиддий суратда орқада қолмоқда, демак, ғанимат фурсатдан тўла фойдаланишингиз лозим.

Модомики, пахта теришда мана шундай қолоқликка йўл қўйилган экан, область ва район партия, совет ташкилотлари ишга яроқли бутун аҳолини пахта теришга сафарбар қилиши, пахта териш машиналарининг ҳаммасини ишга солиши керак эди. Бироқ, бу тадбирлар ҳозиргача мутлақо етарли даражада кўрилмаётир.

Ҳозирги пахта теримида меҳнат унумдорлиги қандай аҳволда? Бир-бирига ёнма-ён қўшни бўлган колхозларда теримчиларнинг ҳар куни териб бераётган пахтаси миқдор жиҳатидан бир-биридан жуда катта фарқ қилаётганлигига, баъзи теримчилар кунига 8 килограммдан, баъзилари эса 68 килограммдан пахта тераётганликларига сабаб нималигини сира тушуниб бўлмайди. Кўп ўртоқлар баъзи жойда пахта кўп очилган, баъзи жойда кам очилган, шунинг учун мана шундай фарқ бўлаётир, деб айтмоқдалар. Аммо менинг фикримча, асосий сабаб бу эмас. Бутун гап шундаки, меҳнат тўғри ташкил қилинган эмас. Чунки, ҳосилни октябрь ойида пахта яхши очилмади, деб териб олмаслик пахта тайёрлаш планининг бажарилишини барбод бериш демакдир. Бунга қўшимча қилиб шуни айтиш керакки, умуман бутун республикада ҳар бир теримчи ўрта ҳисобда 40 килограммга яқин пахта термоқда. Ваҳоланки, бундан олдинги йилларда худди шу вақтда ҳар бир теримчи ўрта ҳисобда кунига 55-60 килограммдан пахта терган эди.

Далада пахта теришни ташкил этишнинг аҳволи бундан ҳам ёмон. Ишни соатлик график асосида ташкил қилиш бу ерга тўғри келмайди, деб айтаётганликлари жуда афсусланарлик бир ҳолдир. Пахтани соатлик график асосида теришдан иборат бу яхши ва янги ҳаракат Фарғона областида 1950 йилдаёқ бошланганлигини яхши биламан.

Пахта териш ёмон бораётган экан ва терилган пахтани кундузи ҳисобга олиш меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам бермас экан, пахтани теримчилардан бевосита даланинг ўзида қабул қилиб олиш учун соатлик график белгилаб қўйиш, пахтани ҳар куни лоақал 3-4 марта қабул қилиб олиш қоидасини жорий қилиш яхшироқ бўлмасмикан, бундай қилинганида теримчилар ўзлари қанча пахта тераётганликларини кечқурунга бориб билмасдан, балки кунига бир неча марта билиб турадиган, пахтани кўпроқ теришга интиладиган бўлардилар. Қишлоқ хўжалигида бу ажойиб ҳаракат бошланганлиги тасодифий эмас, деб ҳисоблайман. Мамлакатимиздаги саноат корхоналаридан ибрат олиб, қабул қилинган бу яхши тартибни республиканинг ҳамма колхозларида ва совхозларида ҳар томонлама жорий қилиш керак.

Ниҳоят, пахтани машинада териш ҳақида бир-икки оғиз гапираман. Пахта теришда терим машиналаридан фойдаланиш қийин деган гапларга чек қўйиш керак, яқин кунлар ичида колхозлардаги ва совхозлардаги ҳамма пахта териш машиналарини ишга солишимиз керак. Республикада пахтани машинада териш юзасидан қабул қилинган планни ошириб бажариш учун ҳамма имкониятлар бор. Шуни ҳисобга олиш керакки. Марказий Комитет ва республика Министрлар Совети пахта теримида техникадан қандай фойдаланилганлиги тўғрисида йил охирида Иттифоқ ҳукумати олдида ҳисоб беришлари лозим. Сизларнинг эсингизда бўлса керак, ўртоқ Н. С. Хрушчев пахтакорларнинг Кремлдаги Бутуниттифоқ кенгашида сўзлаган нутқида, теримда машиналардан фойдаланилмаса биз бу масалани яна муҳокама қиламиз, деб айтган эди.

Республикада пахта тайёрлаш ғоят оғир аҳволга тушиб қолганлигини кўриб турибсиз. Ҳозир гап нима устида бораётганлигини аниқ тушуниб олиш керак. Ахир биз республикада яна 2 миллион тонна пахта тайёрлаб беришимиз керакку. Тайёрланиши лозим бўлган пахтанинг ҳажми октябрь ойига ва ноябрнинг биринчи ярмига тўғри келади. Агар ўтган ўн йилни олиб қарасак, шуни кўрамизки, 1954 йилда пахтанинг 1 миллион 282 минг тоннаси октябрь ойида, 1957 йилнинг ноябрида эса 600 минг тонна пахта тайёрланган эди. Демак, бу йил октябрь, ноябрь ойида камида 2 миллион тонна пахта тайёрламоқ учун республикада ҳамма имкониятлар бор.

Рўй берган аҳволни чинакам тушиниб олиш ва бўлмағур хаёллар билан ўзимизни хотиржам қилмаслигимиз керак. Рўй берган аҳволни дарҳол тузатиш, бутун кучни ҳосилни батамом териб олишга сафарбар қилиш лозим. Мен шуни уқтириб айтаманки, ҳозир гап ҳосилни сира ҳам нобуд қилмай йиғиб-териб олиш устида бораётир.

Бунга қандай қилиб эришиш керак? Мен қуйидаги тадбирларни тавсия қилмоқчиман: ҳозирги вақтда авж олиб кетган махтанчоқликка ва хотиржамликка йўл қўйилмасин, иккинчи томондан, қийинчиликлар олдида саросимага тушиб қолишга ҳам асло йўл қўйилмасин. Мана шу қийинчиликларни енгиш учун курашни авж олдириб, кадрларимизни чиниқтиришимиз, партия ва совет ташкилотларимизнинг обрўйини кўтаришимиз керак.

Иккинчидан, ғўзанинг етилишини ва кўсакларнинг очилишини таъминлайдиган махсус тадбирларни ишлаб чиқишни ва амалга оширишни ўйлаб кўриш керак.

Ўртоқлар! Ўзбекистон партия ташкилоти бутун тарихида ўзининг садоқатини неча марталаб исбот қилган, бизнинг халқимиз ғоят меҳнатсевар халқ. Рўй берган аҳволни кўриб ташвишланмаётган, ҳосилнинг тақдири учун ҳаяжонга тушмаётган одам Ўзбекистонда топилмаса керак.

Хўш, қандай чорани тавсия қилиш керак? Модомики, табиат бизга етарли даражада ҳарорат бермаётган экан, демак, биз яхши об-ҳаво бўлишини умид қилаолмас эканмиз, бундай шароитда кўсакларнинг очилишини тезлатишнинг бошқа усулларини топишимиз керак бўлади. Афсуски, республикада бу масала билан деярлик ҳеч ким шуғулланмаётир.

Бу ерда, Пленум минбарида туриб, қатъий тавсия бериш мумкин эмас, лекин тажрибали пахтакорларни, пахта усталарини тўплаб, улар билан маслаҳатлашиб кўринг, кўсакларнинг очилишини тезлатмоқ учун қандай чора-тадбирлар кўриш кераклигини улардан сўранг. Мен аминманки, сизлар бу ҳақда колхозчилардан ва мўл ҳосил усталаридан жуда қимматли маслаҳатлар олишингиз турган гап.

«Правда Востока» газетасида олимларнинг диққатга сазовор бир мақоласи босилиб чиқди. Бу мақолада ғўза баргларини тўктириш учун аммиак селитрадан кенг фойдаланиш тўғрисида жуда қимматли тадбир таклиф қилинган. Бу тадбир натижасида кўсаклар ўз-ўзидан очилиб кетади, дейилади. Бу тажриба қилиб кўрилган жойларда жуда яхши натижалар олинган. Шу сабабли пахта майдонларига, айниқса Тошкент, Самарқанд областларида ва бошқа областларда аммиак селитра эритмасини пуркашни кенг миқёсда ва кескин равишда ўтказиш керак.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Башарти бу иш кўсакларнинг очилишига ёрдам бермаган тақдирда ҳам аммиак селитра пахта учун ҳамиша фойда етказа беради.

Сўнгра, ғўзанинг танасидаги сувни камайтириш йўлини ўйлаб кўрмоқ керак. Иссиқлик етарлик бўлганида ўсимликнинг танасига сув керак бўлади, лекин қуёш энергияси етарлик бўлмаган вақтда ғўзанинг танасидаги сув кўсакнинг очилишини кечиктириб юборди. Ғўза танасидаги сувнинг зарарли таъсирини йўқотмоқ учун ер ости сувларини пасайтириш ва пахта майдонларинич кўпчилигида ғўзани суғоришни тўхтатиш зарур.

Бу йил деярлик ҳамма майдонларда ғўзанинг қалинлиги жуда яхши бўлди, ғўзалар қишлоқ хўжалик заракунандаларидан шикастланмади. Шу сабабли кўп далаларда ғўза туплари бир-бирига ёппасига туташиб кетган, орасига қуёш нури киролмай қолган. Бунинг натижасида кўсакларнинг очилиши кечикиб кетмоқда, яъни ғўза тупларининг юқори шохларидаги кўсаклар остки кўсакларга қараганда тезроқ очилмоқда. Ҳамма кўсакларнинг очилишини тезлатмоқ учун ғўза тупларини узунасига ва кўндалангига шамоллатиш керак. Бундан бошқа усуллар ҳам кўп, бу усуллар жой-жойига қараб ишлатилганида, ғўзанинг очилишини жадаллаштириш мумкин.

Сўнгра, шу яқин кунлар ичида камида 1200 минг кишининг пахта теришга чиқишини таъминлаш керак, деб Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Пленумининг қарорига ёзиб қўйиш лозим. Теримчиларнинг сони шу айтилган миқдордан камайтирилса ҳосилнинг бир қисми нобуд бўлади. Шу билан бир вақтда яқин кунлар ичида ҳар бир теримчининг кунига 60-65 килограммга етказиб пахта теришини таъминлаш керак.

Ишчи кучларидан моҳирлик билан фойдаланиш бу йилги шароитда катта аҳамиятга эгадир. Мисол учун Сурхондарё областини олиб кўрайлик. Ҳозир бу областда кўсакларнинг 70-80 проценти очилган. Область камида 250 минг тонна пахта териб бериши мумкин. Бунга ҳеч ким заррача шубҳаланмайди. Лекин, бу областда ишчи кучи етишмайди. Пахтанинг очилиши суст бораётган бошқа областлардан Сурхондарё областига теримчилар юборсак бўлмайдими? Бу тадбирларни амалга ошириш натижасида Сурхондарё областида ҳозирнинг ўзидаёқ анча кўп миқдорда пахта териш имконияти туғилган бўлур эди. Ўзларингизга ҳам маълумки, ўртоқлар, Қозоғистондаги ғаллани ўриб-йиғиб олиш учун Москва, Ленинград, Украина ва Болтиқ Бўйи республикаларидан 300 минг киши юборилди. Пахта теримини тезлатиб юбориш учун бу тадбирни Ўзбекистонда ҳам қўлласак бўлмайдими? **(Жойлардан овоз: «Тўғри», қарсаклар).** Демак, ишчи кучларидан фақат республика миқёсидагина эмас, шу билан бирга областлар, колхозлар ва совхозлар миқёсида ҳам шу тариқа моҳирлик билан фойдаланиш керак. Биз бутун эътиборимизни фақат бир нарсага, пахта ҳосилини нобуд қилмай ўз вақтида териб олишга қаратишимиз керак. Қаердаки пахта очилган бўлса, теримчиларни шу жойга юбориш керак, пахтаси кўп районларга дарҳол ёрдам кўрсатиш лозим.

Теримчиларга моддий-маиший ва маданий шароит яратиш ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир, сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтириш билан бир вақтда пахта теримида нормал шароит яратиш ва моддий манфаатдорликни оширишга жиддий эътибор бериш керак. Бу жуда катта масаладир. Бу ишни область партия комитетлари, область ижроия комитетлари, район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, колхоз правлениелари, совхоз директорлари ва бошланғич партия ташкилотлари ўз қўлларига олишлари керак. Партия, совет ва қишлоқ хўжалик ташкилотлари болали хотинлар тўғрисида, пахта теримида иштирок этаётган хотин-қизларнинг болалари тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилишлари зарур. Ҳамма теримчиларни озиқ-овқат билан, аванс пули билан, нормал уй-жой шароити билан, медицина хизмати билан, ишлаб чиқариш воситалари билан ва ҳоказолар билан ўз вақтида таъминлаш зарур.

Пахта териш машиналари ҳақида гапириб ўтдим, лекин бу масалага яна бир марта эътиборни жалб қилиб ўтмоқчиман.

Партиянинг сиёсати ва турмушнинг талаби шуки, сизлар пахта териш машиналаридан фойдаланишга нисбатан бўлган муносабатингизни ўзгартиришингиз зарур. Шунга эришмоқ керакки, ҳар бир терим машинаси кунига 2-2,5 тоннадан пахта териб берадиган бўлсин.

Пахтани машинада теришнинг ташкил қилиниши тўғрисида СССР Министрлар Советининг қарорида ва «Правда» газетасидаги мақолада қилинган танқидга келганда, биз КПСС Марказий Комитетида бу танқидни мутлақо тўғри танқид, деб ҳисоблаймиз. Лекин большевиклар танқидга амалий иш билан, хатоларни тузатиш билан жавоб берадилар. Камчиликларни тузатиб, пахта териш машиналарининг юксак унумли ишлашига эришиш керак.

Энди пахтанинг сифати тўғрисида гапирмоқчиман. Ўзбекистон ССРда 1957 йилги пахта ҳосилини тайёрлаш ва сақлашни ташкил этишдаги жиддий камчиликлар тўғрисида Иттифоқ ҳукуматининг шу йил 3 сентябрда чиқарган қарори сизларга маълум. Большевикча ростгўйлик билан эътироф қилиб, шуни айтиш керакки, сизлар билан биз ҳаммамиз ўтган йили пахтанинг сифатига жиддий эътибор бермадик, асосий эътиборимизни бутун куч ва воситалар билан планни бажаришга қаратдик. Пахта яхши сифатли қилиб териб олинмаганлиги ва яхши сақланмаганлиги натижасида давлатга катта зарар етказилди. Бу йил бундай аҳволга асло йўл қўйиб бўлмайди.

Лекин ўтган йилги жиддий сабоққа қарамай, бу йил республиканинг бир қанча районларида давлатга топширилаётган пахтанинг сифати учун етарлик кураш олиб борилмаётир, пахтани хас-чўп аралашган ҳолда теришга ва стандартдагига қараганда ошиғроқ нам бўлган пахтани топширишга йўл қўйилмоқда. Тайёрлаш пунктлари пахтанинг хас-чўпи кўпайиб кетганлиги учунгина сентябрь ойида колхозларга 24 минг тонна пахтани қайтариб юбордилар. Баъзи колхозларда пахтага аралашиб кетган хас-чўплар стандартдаги 0,5 процент ўрнига 4 процентга қадар бориб етмоқда. Шу йилнинг 5 сентябрдаги маълумотларга қараганда, ўтган йили давлатга топширилган ҳамма пахтанинг 0,21 проценти иккинчи сортга қабул қилинган бўлса, бу йил 0,24 проценти иккинчи сортга қабул қилинди. Тайёрлаш пунктлари кўп пахтани стандартдагидан ошиқ нами бўлгани учун колхозларга қайтармоқдалар, ваҳоланки, бу йил кузда ёғингарчилик ўтган йилдагига қараганда анча кам бўлди.

Пахтанинг юқори сифатли бўлиши учун кураш ҳозирги вақтда жуда ҳам асосий масаладир. Колхозчилар, колхозлар ва давлатнинг манфаатларини моҳирлик билан бир-бирига боғлаб олиб бориш айниқса бу йил, пахтанинг сифатига боғлиқдир. Бу ишдаги камчиликларни жуда қатъият билан тугатиш ва ёмон сифатли пахта топширишда айбли бўлган кишиларни қаттиқ жазолаш керак.

Шуни айтиш керакки, умуман республикада ноқулай об-ҳаво шароитида пахта териш ва тайёрлашга ҳозирлик кўриш қониқарсиз бормоқда. Оби-хаво маълумотига қараганда октябрнинг иккинчи ярмида ва ноябрь ойида об-ҳавонинг ёмонланиши, ёмғир ва қор ёғиши кутилади. Шунга қарамай, кўпгина колхоз ва совхозларда шу вақтгача сушилкаларнинг ремонти ва қурилиши тугалланмаган, ёқилғи тайёрлаб қўйилмаган, усти ёпиқ бинолар ва ҳоказолар тахт қилиб қўйилмаган. Шунинг учун ҳар бир колхоз, совхоз ва тайёрлаш пунктида сушилкалар ремонти ва қурилиши юзасидан ҳамма ишларни туғаллаш учун ёқилғи, ёнилғи-мойлаш материалларини олиб келиш, керакли биноларнинг устини ёпиб қўйиш, қуритиш-тозалаш цехлари аҳволини текшириб чиқиш учун шошилинч чоралар кўрилиши керак, токи об-ҳаво бузилганида, қор ва ёмғир ёққанида пахта териш ва тайёрлаш суръатига таъсир бўлмасин.

Энди охирги масалага тўхталиб ўтаман. Ўртоқлар, мен сизларнинг эътиборингизни қишлоқда партиявий-сиёсий ишларнинг ташкил этилишига жалб қилмоқчиман. Ҳозирги вақтда бошланғич партия ташкилотларининг иши мазмун ва ташкилий формаси жиҳатидан анча орқада қолмоқда ва бу иш мамлакатимизда МТСлар қайта қурилганлиги ҳамда пахта нархи ўзгартирилганлиги сабабли, қишлоқдаги ишлар қайта қурилаётганлиги натижасида қўйилаётган талабларга жавоб берарлик даражада эмас.

Бу соҳада камчиликлар содир бўлмоқда. МТСлар қайта қурилди. коммунист механизаторлар колхозларга бориб ишламоқда. Бироқ, бу коммунистларни шу вақтгача ўз ҳисобига ўтказиб олмаган бошланғич партия ташкилотлари ҳам оз эмас. Бу бир. Иккинчидан, илгари МТС партия ташкилотларида партия йиғилишлари, лекциялар, суҳбатлар ўтказиб турилар эди, коммунистларга партия топшириқлари берилар, МТС коммунистлари ва ишчиларининг ғоявий-сиёсий савиясини ошириш билан шуғулланилар эди. Энди бўлса турли колхозларга тарқалиб кеттан бу коммунистлар партия ташкилотларининг ҳаётига етарли равишда тортилмаётирлар.

Шундай фактлар борки, бундан уч ой муқаддам колхоз бошланғич партия ташкилотлари ҳисобига ўтган коммунистлар партия йиғилишларига бир марта ҳам қатнашганлари йўқ, улар билан суҳбатлар ўтказилмаётир, лекциялар ўқилмаётир. Шу сабабли колхозлардаги бошланғич партия ташкилотларининг ишларини синчиклаб кўздан кечириб, партиявий-сиёсий ишларни тубдан қайта қуриш ва бу ишга ҳамма коммунистларни тортиш керак.

Мен айтмоқчи бўлган мулоҳазалар мана шулар.

Партиямизнинг навбатдан ташқари XXI съезди бошланишига оз вақт қолди. Бу съезднинг бошқа съездлардан фарқи шуки, биз бу съездда ҳисоботларни, докладларни, ташкилий масалаларни муҳокама қилмаймиз. Етти йиллик план Директиваларини муҳокама қиламиз. Мамлакатимиз халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ниҳоят даражада юксалтириш арафасида турипти.

Бутун совет халқи бу тарихий съездни меҳнатда янги ғалабалар билан ва ишлаб чиқаришда тағин ҳам каттароқ кўрсаткичлар билан кутиб олишга тайёрланмоқда. Агар биз бу съездга камчиликлар билан келсак ва бу йил пахта етиштириш юзасидан қабул қилинган планни ёки олган мажбуриятларимизни бир неча процент бажармасдан келсак, ҳаммамиз учун жуда ўнғайсиз бўлади, ўртоқлар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси КПСС Марказий Комитетининг байроғини ҳамиша баланд кўтариб келди, халқ олдидаги ўз бурчларини ҳамиша шараф билан бажариб келди.

Бу йил одатдагидан бошқача йилдир, тарихий йилдир, шунинг учун ҳам партия ташкилотимизнинг манфаатини ва меҳнатсевар талантли ўзбек халқининг манфаатларини кўзлаб, ўз зиммамизга олган мажбуриятни шараф билан бажариш ва Ватанга 3 миллион тонна пахта бериш учун ҳамма чораларни кўришимиз зарур. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXI съездига бизнинг муносиб совғамиз шу бўлади. **(Давомли қарсаклар).**

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

1958 йил IV кварталда пахта толаси ва ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш топшириғини бажаришда энг яхши кўрсаткич учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини таъсис этиш тўғрисида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети **қарор қилдилар:**

1. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг қуйидаги кўчма Қизил байроқлари таъсис этилсин:

илғор пахта тайёрлаш трестлари (бошқармалари) учун бир байроқ ва илғор пахта заводи учун бир байроқ; бу байроқлар пахта толаси ишлаб чиқариш топшириғи ҳамма сифат кўрсаткичларига риоя қилинган ҳолда бажарилгани, айниқса олинган толанинг миқдори кўп бўлгани учун ва толани жўнатиш топшириғининг бажарилганлиги, шунингдек пахта момиғи ишлаб чиқариш планининг ҳамда ёғ заводларига чигит жўнатиш планининг албатта бажарилганлиги учун берилади;

илғор ёғ заводи учун бир байроқ; бу байроқ ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш топшириғи ҳамма сифат кўрсаткичларига риоя қилингани ҳолда, муаян миқдорда ёғ чиқариб олиш топшириғининг ошириб бажарилганлиги учун берилади.

2. Белгилаб қўйилсинки:

кўчма Қизил байроқлар октябрь ойининг биринчи ўн кунлигидан бошлаб пахта толаси ишлаб чиқариш ва жўнатиш, ёғ заводларига чигит жўнатиш ва ёғ ишлаб чиқариш топшириқларини бажаришда энг яхши кўрсаткичга эришган илғор пахта тозалаш ва ёғ заводларига ҳамда пахта тайёрлаш тресги (бошқарма)га ҳар ўн кунда берилади.

кўчма Қизил байроқ билан бир вақтда ҳар ўн кунда илғор ишчилар, хизматчилар ва инженер-техник ходимларни мукофотлаш учун қуйидаги миқдорда пул мукофоти берилади:

Пахта тозалаш заводига 5 минг сўм;

Пахта тайёрлаш тресги (бошқармаси)га 3 минг сўм;

Ёғ заводига 5 минг сўм;

Кўчма Қизил байроқ Халқ хўжалиги кенгашлари ҳамда Ўзбекистон касаба союзлари Советининг тақдимига мувофиқ берилади.

3. Мукофотлар пахта тайёрлаш планининг тўла ва ошириб бажарилганлиги учун иттифоқ бюджетидан ажратиладиган махсус маблағ ҳисобидан берилади.

4. Ўзбекистон ССР Молия министрлигига (ўртоқ Муродхўжаев) кўчма Қизил байроқ оладиган илғор завод ва пахта тайёрлаш тресги (бошқармаси)га бериладиган мукофот пулини ўз вақтида юбориш топширилсин.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Пленуми

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ Ҳакимов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети олдига пахта тайёрлаш суръатини ошириш билан боғлиқ бўлган бир қатор масалаларни қўйди. Хусусан, у колхоз ва совхозларни автомашина резиналари билан таъминлаш кераклигини айтади, чунки ана шу резиналар йўқлиги натижасида юк автомашиналарининг кўп қисми бекор туриб қолмоқда.

Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон обкомининг секретари Н. Маҳмудов айтадики, автоном республикада пахта тайёрлаш ҳозир қийин шароитда ўтказилмоқда. Бироқ, бу қийинчиликларга қарамай, Қорақалпоғистон пахтакорлари пахта тайёрлаш давлат планини Улуғ Октябрнинг 41 йиллигигача бажаришни ўз олдиларига вазифа қилиб қўйдилар. Бу — реал вазифа.

Шу билан бир вақтда келгуси йил мўл ҳосилига замин тайёрлаш билан боғлиқ бўлган бир қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўртоқ Маҳмудов шу муносабат билан ирригация тармоқларини механизмлар ёрдами билан тозалаш учун Қорақалпоғистонга ёрдам бериш зарурлигини айтди.

Ўзбекистон КП Қашқадарё область комитетининг секретари М. Ғуломов ҳозир кўпгина колхозлар ва районлар пахта тайёрлашни муваффақиятли олиб бораётганликларини айтади. Бироқ, айрим колхозлар ҳали ҳам пахта тайёрлаш суръатини ошираолганларича йўқ. Бу ерларда пахта теришни тезлатиш учун бўлган имкониятлардан етарли фойдаланилмаётир, меҳнатни ташкил қилишда, пахтакорларга маданий-маиший хизмат кўрсатишда камчиликларга йўл қўйилмоқда.

Реал имкониятларга асосланган область колхозлари ва совхозлари, — дейди ўртоқ Ғуломов, — пахта тайёрлаш давлат планини 1 ноябргача бажариш мажбуриятини олдилар.

Ўртоқ Ғуломов республика ташкилотлари ва Бухоро Халқ хўжалиги кенгаши олдига бир қатор талаблар қўйди. Колхоз ва совхозларда қоп, этак, автомашиналар учун запас қисмлар етишмаслиги сезилмоқда. Ўзбекбирлашув пахтакорлар талабини яхши қондирмаётир, зарур саноат ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан тўхтовсиз савдо қилиш ташкил этилмаган.

Андижон область ижроия комитетининг раиси А. Ҳайдаров областнинг бир қатор районларида пахта теримида меҳнат ресурсларидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги ҳақида гапирди. Кўпгина теримчиларнинг меҳнат унумдорлиги паст. Область партия ташкилоти ҳарбир далачилик бригадасидаги, ҳарбир колхоз ва совхоздаги ишнинг аҳволини ўрганиб чиқиб, 7 ноябргача камида йиллик планнинг 93 проценти миқдорида пахта териш ва тайёрлаш вазифасини қўйди. Бу муддатгача кўпгина колхозлар ва районлар, бир қатор совхозлар давлат планларини бажарадилар. Пахтанинг сифати алоҳида контроль остига олинган.

Ўртоқ Ҳайдаров тайёрлаш органлари ва Ўзбекбирлашувнинг колхоз ва совхозларни хирмонларда пахта қуритиш учун зарур бўлган материаллар билан таъминлаш ҳақидаги маҳаллий ташкилотлар талабига қулоқ солмаётганликларини айтди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министри Ж. Хоназаров ўз нутқини йиғим-теримни механизациялаш масаласига бағишлади.

Колхоз ва совхозларда пахта теришни машина билан ўтказиш учун етарли даражада кенг майдонлар бор. Бироқ, бу иш жуда қониқарсиз амалга оширилмоқда. Пахта териш машинасига етарли баҳо бермасликка, механизацияга қарши тенденцияларга қатъий барҳам бермоқ керак.

Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг секретари ўртоқ С. Н. Нуритдинов ўз нутқида пойтахт областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари фидокорона меҳнатлари билан олинган мажбуриятни — давлатга 500 минг тонна пахта топширишдан иборат мажбуриятни бажаришни таъминлайдиган даражада ҳосил етиштирганликларини айтди. Бироқ, шунга қарамай, область пахта тайёрлашда кескин орқада қолмоқда. Кишиларда ҳали ҳам хотиржамлик кайфияти ҳукм сурмоқда. Кўпгина раҳбарлар яхши ҳосил етиштирганликлари билан тинчланиб қолиб, мавжуд аҳволга етарли баҳо бермаётирлар, йиғим-терим муддати қисқариб, энг яхши вақтлар ўтиб бораётганлигини ҳисобга олмаётирлар. Ҳали ҳам теримчилар меҳнатини ташкил қилиш, пахта теришга ишга яроқли кишиларнинг кўпчилик қисмини жалб қилиш ҳақида етарли ғамхўрлик қилинмаётир.

Областда ҳар куни йиллик планнинг 2 ва ундан ортиқ проценти миқдорида пахта териб топшириш учун ҳамма имкониятлар бор. Пахта тайёрлашни ташкил этишда тубдан ўзгариш ясаш керак. Бунинг учун область партия комитети конкрет тадбирлар белгилаб чиқди. Яқин икки-уч кун ичида пахта теришга қўшимча равишда 10 минглаб қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари жалб этилади, шаҳарликлар ёрдами кучаяди.

— Тошкент областининг коммунистлари, барча меҳнаткашлари, — дейди ўртоқ Нуритдинов, — олинган мажбуриятни бажаришдаги қолоқликни тезда тугатиш учун ҳамма чораларни кўрадилар.

— Колхозчиларимиз КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг навбатдан ташқари партия XXI съездини чақириш ҳақидаги қарорини муҳокама қилиб, — дейди Наманган районидаги «Ленинград» колхозининг раиси ўртоқ Икромов, — пахта тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари — Улуғ Октябрнинг 41 йиллигигача бажариш бизнинг съездга энг муносиб совғамиз, деб якдиллик билан баён қилдилар. Ҳар куни йиллик планнинг 2-2,5 проценти миқдорида пахта топшириш учун ҳамма имкониятлар бор.

Пленумда қизғин кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Н. А. Муҳитдинов катта нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Чет эл журналистлари Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида

Осиё ва Африка ёзувчилари конференциясида қатнашиш учун Тошкентга келган чет эл журналистлари Ўзбекистон экономикаси ва маданияти билан танилиб чиқишни давом эттирмоқдалар.

8 октябрда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти Ҳ. М. Абдуллаев чет эл мухбирларининг бир группаси билан суҳбат қилди. Мухбирлар республикада илм-фаннинг ривожланишига ғоят қизиқдилар. Ҳ. М. Абдуллаев Фанлар академиясининг тузилиши тўғрисида, Фанлар академиясидаги кўпгина илмий текшириш институтларининг ишлари ҳақида, Ўзбекистон олимларининг чет эллардаги коллегиялари билан алоқаси ва ҳамкорлиги ҳақида берилган саволларга жавоб қайтарди.

Польшада чиқадиган «Трибуна люду» газетасининг вакили Михал Луцкий чет эл мухбирлари номидан гапириб, мароқли ва мазмунли суҳбат учун Ҳ. М. Абдуллаевга ташаккур изҳор қилди.

Суҳбатда Фанлар академиясининг вице-президенти С. Ю. Юнусов, Фанлар академияси математика ва механика илмий текшириш институтининг директори С. Х. Сирожиддинов, шунингдек Ўзбекистон журналистлари ҳозир бўлдилар.

(ЎзТАГ).

Область районларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1958 йил 9 октябргача бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш	Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш
Бекобод	23,96	1,59	Ўрта Чирчиқ	16,24	1,13
Боёвут	23,12	1,74	Орджоникидзе	16,23	1,06
Бўстонлиқ	22,05	2,10	Ўртасарой	16,05	1,23
Пискент	21,35	1,46	Октябрь	15,43	1,16
Бўка	20,89	1,31	Юқори Чирчиқ	15,21	0,94
Гулистон	20,04	1,24	Сирдарё	14,74	0,96
Верхне-волинск	19,72	1,24	Янгийўл	14,63	0,85
Мирзачўл	19,10	1,27	Қуйи Чирчиқ	14,30	1,41
Оққўрғон	18,81	1,12	Оҳангарон	8,67	0,78
Чиноз	17,96	1,37	Калинин	7,81	0,61

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг конференциясида

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг конференцияси 8 октябрда ўз ишини давом эттирди.

Конференция кун тартибига киритилган масалаларни муҳокама қилишга киришди. Конференциянинг ялпи мажлисларида қуйидаги икки масала муҳокама қилинади:

1. Осиё ва Африкадаги турли мамлакатларда адабиёт ва маданиятнинг ривожланиши ва уларнинг инсоният тараққиёти учун, миллий мустақиллик учун, мустамлакачиликка қарши, озодлик ва бутун дунёда тинчлик учун курашдаги роли.

2. Осиё ва Африка халқларининг маданияти ва бу маданиятнинг Ғарб маданияти билан алоқаси.

Секция мажлисларида қуйидаги масалалар муҳокама қилинади: болалар адабиёти проблемаси, бу адабиётнинг тарбиявий аҳамияти; хотин-қизларнинг адабиётга қўшган ҳиссаси; Осиё ва Африка мамлакатларида драматургиянинг ривожланиши; радио, кино ва театрнинг адабиёт билан алоқаси; Осиё ва Африка ёзувчилари ўртасида дўстона алоқаларни кенгайтириш.

Цейлон ёзувчиларининг вакили **Сири Сивали Тхеронинг** сўзи билан музокаралар бошланди.

Нотиқ ўз нутқининг бош қисмида Цейлон адабиётининг ривожланиш тарихи ҳақида гапириб айтдики, ёзувчилар узоқ вақт мобайнида халқнинг ҳаётини идеаллаштирдилар, оддий кишиларнинг тақдирини тўлиқ кўрсатиб бермадилар. Оддий киши ҳозирги замондагина Цейлон адабиётининг қаҳрамони бўлиб қолди. Цейлондаги сиёсий партияларнинг ҳаммаси, деди Сири Сивали Тхоро, ёзувчиларнинг адабиётни тараққий эттириш, уни бошқа мамлакатлар ёзувчиларининг тажрибаси билан бойитиш йўлидаги интилишларига ижобий баҳо бермоқдалар.

Камерун ёзувчиси **Бенжамен Матип** ўз нутқини мустамлакачиликка қарши курашга бағишлади. Нотиқ мустамлакачилар Африка маданиятини бўғиб келганликларини кўрсатиб, қуйидагиларни таъкидлайди: империалистлар кейинги вақтларда Африкада ўз ҳукмронликларини янги шиорлар ва янги ниқоблар остида сақлаб қолишга уринмоқдалар. Осиёдан ҳайдаб чиқарилаётган мустамлакачилар ўзларининг разил қонунларини Африка ерларида сақлаб қолишга уринмоқдалар. Бундай шароитда ёзувчининг роли ғоят ортади. Иқтисодий, сиёсий ва социал воқелик ёзувчини халқни мустамлакачилик заҳридан руҳан озод қилиш учун курашга ундайди. Африка ёзувчиси ўзига хос врач бўлиб, халқни мустамлакачилик заҳридан озод қилиш учун зарур бўлган дори билан таъминлайди ва шу билан бирга ёзувчи—солдатдир. У миллий мустақилликни курашиб қўлга киритишни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Африкада буржуа ирқчилари ва йиртқич капитализм декадент идеологияси учун, мустамлакачиларга ва уларнинг матбуотига жуда азиз бўлган бемаъни зебу-зийнат учун ўрин йўқ. Африка адабиёти халқнинг ақл-идрокини сафарбар қилишдан иборат буюк вазифани бажариши керак, воқеликни реал фактларга асосланиб ўрганиши ва тўғри тушунтириб бериши лозим.

Бирма делегати **У Йо** ўз нутқини Бирма адабиётининг тарихий тараққиётига бағишлади. У, мамлакатда мустақиллик даври бошланганидан кейин Бирма адабиёти янги куч ҳосил қилиб, ҳозирги вақтда ғоят юксалиб бораётганлиги ҳақида гапириб берди.

Гана ёзувчиларининг вакили **Эфуа Теодора Сатерлэнд** хоним сўз олади. У Тошкент конференцияси турли мамлакатлар ёзувчилари ўртасида ижодий алоқаларни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш учун жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб, Гана ёзувчилари Тошкентда дўстлик ва самимий туйғуларни ҳис этганликларидан хурсанд бўлганликларини билдирди.

Навоий номли театр биносида очилган виставка залида. Суратда: ганалик ёзувчи Джон Эллиот 122-мактаб ўқитувчиси И. Хожиматова (чапда) ва В. И. Ленин номидаги Ўрта Осиё Давлат университетининг ўқитувчиси А. Закатей (ўнгда) ўртоқлар билан суҳбатлашмоқда.

В. Панов фотоси.

Эфуа Теодора Сатерлэнд ўз мамлакати адабиётининг ривожланиш йўллари ҳақида гапириб, Гана халқининг миллий мустақилликни курашиб қўлга киритганлиги бу халқнинг ижодий кучларига илҳом бағишлаганлигини, адабиётни гуллабяшнатиш учун керакли бутун шарт-шароитни вужудга келтирганлигини таъкидлайди.

Шундан кейин Корея делегати **Хан Сер Я** сўз олади. Биз, дейди у, уруш оловини ёқувчи Америка ва инглиз империалистлари Ўрта ва Яқин Шарқда кескин аҳволни вужудга келтирган ва Тайвань бўғозида ўзларининг агрессив ҳарбий авантюралари билан халқаро аҳволни ғоят жиддийлаштирган бир пайтда бу ерга тўпландик. Бизнинг конференциямиз, деди нотиқ, мустамлакачиликка ва империалистларнинг иғволарига қарши, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш учун олиб борилаётган муқаддас курашда икки қитъа ёзувчиларининг кучларини бирлаштира олади.

Корейс адабиёти тўғрисида гапириб, Хан Сер Я корейс ёзувчилари яширин кураш ўти ичида чиниққанлигини таъкидлади. Ҳозирги вақтда Кореянинг шимолий қисмида озодлик ва демократия идеялари тантана қилмоқда ва бахтли ҳаёт муваффақиятли суратда барпо қилинмоқда. Ёзувчилар ўзларининг бадиий маҳоратларини тинмай такомиллаштирмоқдалар, ўз асарларининг ғоявий савиясини оширмоқдалар.

Америка империалистларининг жабри-зулми остида бўлган Жанубий Кореядаги кўп ёзувчилар золимларга қарши курашни давом эттирмоқдалар. Корейс ёзувчилари бутун кучимизни мамлакатни бирлаштириш ва Жанубий Кореяни Америка империалистлари зулмидан озод қилиш учун сарф қиламиз, деб қасамёд қилмоқдалар.

Индонезия делегати **Интойо** ўз нутқида дедики, Осиё ва Африка халқларининг қалбларини эгаллаб турган фикр ва туйғулар, конференциянинг кун тартибида жуда аниқ ва равшан акс эттирилган. Мустамлакачиликка қарши, инсониятнинг тараққиёти учун, миллий мустақиллиги учун, бутун дунёда озодлик ва тинчлик учун кураш идеялари миллионларча кишиларни ҳаяжонлантирмоқда. Адабиёт ва маданиятни ривожлантириш масалалари ана шу идеялар билан чамбарчас боғланган.

Индонезияда мустамлакачилар ҳукмронлик қилган даврда шоирлар ва романчилар жамиятдаги ўрта табақаларнинг ҳаётини кўрсатишга кўпроқ эътибор бердилар. Мустамлакачи маъмурлар ана шу табақаларнинг ёрдамига муҳтож эдилар. Индонезия миллий мустақилликка эришиб, миллий зулмдан озод бўлганидан кейингина мамлакатда оддий кишиларнинг ҳаётини чинакам тасвир этувчи адабиёт вужудга кела бошлади. Оригинал асарлар билан бир қаторда бошқа тиллардан ҳам кўп асарлар таржима қилиб нашр этилмоқда. Л. Толстой, М. Горький, А. Чехов каби сўз санъаткорларининг китоблари, ҳинд ёзувчиларининг, жумладан Рабиндранат Тагорнинг, хитой ёзувчиси Лу Синь ва бошқаларнинг асарлари Индонезия тилида нашр этилмоқда.

Нотиқ мустамлакачиликка қарши курашга кўпроқ тўхталиб ўтди. У айтадики, Осиё ва Африка мамлакатларининг халқлари бу курашда бирдам бўлишлари, ўзаро ёрдам кўрсатиб, бир-бирларини қўллаб-қувватлашлари лозим. Биз, ёзувчилар, деди Интойо, ўзимизнинг бутун кучимизни, жўшқин қалбимизни, албатта, ана шу олижаноб курашга бағишлаймиз. Интойо ишонч билдириб айтадики, Тошкент конференцияси Осиё ва Африка ёзувчиларининг кучларини жипслаштиришга ёрдам беради ва бутун дунёда бахт-саодат ҳамда тинчлик учун кураш ишига жуда катта ҳисса қўшади.

Камбоджа вакили **Ма Лай Кхем** сўз олади. У ўзаро манфаатдорлик асосида давлатлар ўртасида маданий алоқа ўрнатишнинг ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди. Камбоджа бир қанча мамлакатлар билан шундай алоқани уюштирди.

Филиппин вакили **Мануэль Крус** конференция қатнашчиларини ўз мамлакатининг қадимий маданияти билан, бу мамлакат адабиётининг ривожланиш тарихи билан таништиради.

Америка мустамлакачилари филиппинликларнинг ўз она тили—тагалог тилининг ривож топишига тўсқинлик қилиш учун кўп куч сарф қилдилар.

Аммо мамлакатда миллий онгнинг ўсганлиги ҳозирги вақтда тагалог адабиётининг ғоят ривожланишига ёрдам бермоқда. Филиппин ёзувчилари учун шу нарса ғоят муҳимки, бу конференция Филиппин халқини бошқа мамлакатларнинг халқларидан ажратиб турган сунъий ғовларни бартараф қилишга ёрдам беради.

Сўнгра Мануэль Крус халқлар қардошлиги руҳи дунёнинг ҳеч қаерида Совет Иттифоқидагидек кенг ривожланмаганлигини таъкидлаб, ўз сўзининг охирида бундай деди: Тошкентда экилган дўстлик уруғлари, деб хитоб қилади Мануэль Крус, яхши униб чиқсин, бу уруғларнинг ҳосили Филиппин оролларида, менинг севикли ватанимда ҳам қад кўтарсин. Севикли ватанимнинг Осиё ва Африкадаги барча халқлар билан мустаҳкам дўстлиги ғоят зарурдир! Яшасин Тошкент руҳи!

Бутун Жаҳон Тинчлик Кенгаши номидан Судан делегати **Муҳаммад Кхйир** табрик нутқи сўзлади.

Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитетининг раиси тожик ёзувчиси **Мирзо Турсунзода** конференция номига комитетнинг юборган табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Ёзувчи **Константин Симонов** конференция президиуми номига Ҳиндистон Республикасининг вице-президенти Ратхакришнандан, Голландия ёзувчиси Тойин де Фрисдан, Канада ёзувчиси Дайсон Қартердан, Германия Федератив Республикасининг ёзувчиси Гюнтер Вайзенборндан олинган табрик телеграммаларини ўқиб берди.

Конференция номига тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетидан олинган табрик ҳам ўқиб эшиттирилди.

Конференциянинг кечикиб қолган қатнашчилари Тошкентга келмоқдалар. Бугун Сенегал ва Непал ёзувчиларининг делегациялари ҳам келди.

* * *

8 октябрь кечқурун Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг конференцияси ўз ишини давом эттирди. Делегатларнинг нутқларида конференциянинг кун тартибига киритилган масалалар ўзининг тўлиқ ифодасини топди.

Хитой делегациясининг бошлиги **Мао Дуннинг** нутқи зўр эътибор билан тингланди. У айтдики, конференциянинг чақирилиши Осиё ва Африка халқларининг буюк жипслигини яққол кўрсатади. Мао Дунь Хитойнинг янги адабиётини характерлаб, империализмга ва феодализмга қарши кураш бу адабиётнинг асосий темаси эканлигини айтди. Хитой Халқ Республикаси вужудга келган пайтда Хитой адабиёти янги даврга қадам қўйди. Адабиёт омма билан маҳкам алоқа боғлаши туфайли янги Хитой ҳаётида рўй берган буюк ўзгаришларни акс эттирадиган ва халқни янги ғалабаларга чорлайдиган кўпгина йирик асарлар пайдо бўлди.

Мао Дунь ўз нутқида ёзувчиларнинг империалистик агрессия ва уруш хавфига қарши курашдаги ролига кўпроқ тўхталиб ўтди. У айтдики, Тайвань бўғози районида Америка империалистлари иғво бошлаган чоқда Осиё ва Африка мамлакатларининг ёзувчилари ўз халқлари, ўз ҳаракатлари билан ва ҳаққоний қаламлари билан Хитой халқини якдиллик билан қўллаб-қувватладилар. Биз, деди нотиқ, бунинг учун сизларга ва сизлар орқали Осиё ва Африкадаги барча мамлакатларнинг халқларига самимий ташаккур изҳор қиламиз.

Бирлашган Араб Республикаси делегациясининг аъзоси **Бент Аш-Шати** араб мамлакатларининг адабиёти юксалганлиги тўғрисида гапириб, бу юксалиш империализм зулмига қарши отланган Шарқнинг ҳамма қисмида ривожланиб бораётган миллий ҳаракатлар тарихи билан чамбарчас боғлангандир, деди. Ёзувчиларнинг қалами империализмнинг арабларни бир-бирларидан ажратиб юбориш йўлидаги уринишларига қарши уларнинг биргаликда олиб бораётган курашида улар қўлида қурол бўлиб хизмат қилиб келди ва хизмат қилмоқда. Араб ёзувчилари жаҳон империализм ва ирқчилик кишанларидан халос бўлганига қадар ўз курашларини давом эттираверишни зарур деб ҳисоблайдилар.

Кечки мажлисда **Тарашанкар Баннержи** (Ҳиндистон), **Мухтор Авезов** (Қозоғистон), **Хироси Нома** (Япония), **Хоай Тхань** (Вьетнам) ва бошқалар ҳам сўзга чиқдилар.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда. (ЎзТАГ).

Суратда: конференция залида.

В. Салов фотоси.

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Тошкентдаги конференция қатнашчиларига СССР ёшлар ташкилотлари комитетининг табриги

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясининг қатнашчиларига совет ёшлари номидан самимий табрикларимизни йўллаймиз ҳамда конференциянинг ишида самарали муваффақиятлар тилаймиз.

Осиё ва Африка халқларининг мустамлакачиликка қарши, миллий мустақиллик учун, бутун дунёда тинчлик учун олиб бораётган кураши билан бирдам бўлган совет ёшлари ёзувчиларнинг олийжаноб мақсадларини кўзлаб, бизнинг мамлакатимизда тўпланганлигига қувонадилар ва фахрланадилар. Совет йигит ва қизлари ана шу ёзувчиларнинг китоблари билан танишдирлар ва уларни севиб ўқийдилар. Совет ёшлари Осиё ва Африка ёзувчиларининг ўз халқларининг миллий озодлик курашига қўшган катта ҳиссасига юксак баҳо берадилар.

Конференция миллий озодлик ва бутун дунёда тинчлик учун курашаётган барча халқларнинг бирдамлигини янада мустаҳкамлашга, Осиё ва Африка халқлари маданиятининг янада равнақ топишига, Шарқ билан Ғарб ёшлари ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг кенгайишига ёрдам беради, деб ишонч билдирамиз. Осиё ва Африка мамлакатларининг ёзувчилари ёшларни дўстликка, ер юзида тинчлик учун, миллий мустақиллик учун, бутун ёш авлоднинг порлоқ ва бахтли келажаги учун курашга даъват қиладиган янги китоблар ёзадилар, деб ишонамиз.

СССР ЁШЛАР ТАШКИЛОТЛАРИ КОМИТЕТИ.

СССР Ташқи ишлар министрлигида

СССР Ташқи ишлар министрлиги билан АҚШ нинг Москвадаги элчихонаси Америка ҳарбий самолётининг СССР давлат чегарасини атайин бузиб ўтганлиги тўғрисида шу йил сентябрь-октябрь ойларида бир-бирларига ноталар топширдилар. Бу самолётнинг Туркия томонидан келиб Совет чегарасини бузганлиги аниқланди.

Шу муносабат билан 7 октябрда СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари Г. Н. Зарубин Туркиянинг СССР даги муваққат ишлар вакили Д. Арсални Ташқи ишлар министрлигига таклиф этди ҳамда унга Совет ҳукуматининг қуйидаги норозилик нотасини топширди.

«Совет ҳукумати Туркия ҳукуматига қуйидагиларни айтишни зарур деб ҳисоблайди:

СССР Ташқи ишлар министрлиги билан АҚШ нинг Москвадаги элчихонаси бир-бирига топширган ноталардан кўриниб турибдики, шу йил сентябрь ойининг бошларида Аданадан учиб кетган ва АҚШ ҳарбий ҳаво кучларига қарашли бўлган самолёт Туркия томонидан учиб келиб, Совет давлат чегарасини қасддан бузган, Совет Иттифоқи ҳаво масофаларининг ичкарисига учиб кирган ҳамда СССР территориясида — Ереван шаҳридан 55 километр ғарби-шимолда йиқилиб тушган ҳамда куйиб кетган.

Совет ҳукумати юқорида кўрсатилган америка самолётининг Туркия томонидан учиб келиб СССР ҳаво чегарасини бузиб ўтганлиги муносабати билан Туркия ҳукуматига қатъий норозилик билдиради.

Совет давлат чегарасининг бу хил бузилиши натижасида рўй бериши мумкин бўлган жиддий оқибатлар учун бутун жавобгарликни Туркия ҳукумати зиммасига юклагани ҳолда, Совет ҳукумати Туркия ҳукуматининг келажакда бу хил ҳодисаларга йўл қўйилмаслиги учун шошилинч чоралар кўришини талаб этади».

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ МАТБУОТ БЎЛИМИДА

1958 йил 8 октябрда СССР Ташқи ишлар министрлигининг матбуот бўлими мудири вазифасини бажарувчи А. Я. Попов Америкадаги «Коламбия Бродкастинг систем» радиоэшиттириш компаниясининг Москвадаги мухбири П. Нивенни таклиф этди. Нивенга мазкур радиоэшиттириш компанияси кейинги вақтларда Америка Қўшма Штатларида советларга қарши қўпол туҳматдан иборат радио ва телевизион эшиттиришларни бераётганлиги муносабати билан КБС компанияси бюросининг СССРда бундан буён қолиши мумкин эмаслиги айтилди.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 10/Х да **Бой ила хизматчи,** 11/Х да **Жазоир, менинг ватаним!**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 11/Х кеч соат 8 яримда Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясига бағишланган **Шарқ халқларининг музика, ашула ва рақс кечаси.**

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА — 10, 11, 12/Х да **Ўзбекистон санъат усталари ва эстрада оркестри концертлари.** Программада: **Салом, Москва!»** деган эстрада тамошаси.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — янги аттракцион. «Совуқ денгиз» ва «Океан музлари» деган фильмларда қатнашган **оқ айиқлар.** Ўргатувчи — **Семён Синицкий. 3** бўлимда катта тамоша. Кеч соат 8 да бошланади.

«ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА: 11/Х кеч соат 7 да «А» ва «Б» класслари учун Совет Иттифоқи кубогининг 1/4 финали: **«Динамо» (Москва) — «Пахтакор» (Тошкент)** командалари ўртасида **футбол.**

«ИСКРА» (қишки) — кундуз ва кечқурун **Олеко Дундич,** 3- залда кундуз соат 4-40 минутда **Она меҳри.**

«ИСКРА» (ёзги), — кенг экранли фильм **Капитан қизи.**

КАФАНОВ номли — **Олеко Дундич.**

«ЁШ ГВАРДИЯ — кундуз ва кечқурун **Олеко Дундич,** кундуз соат 4 да **Карнавал кечаси.**

«ХИВА» — **Менинг қизим.**

«Узторгстроймонтаж» трести қарамоғидаги **1-СМУга**

ғишт терувчилар, дурадгорлар, сувоқчилар

ҚЕРАК

Қурилиш мутахассисликларига ўргатиш учун 10 йиллик мактабни тамомлаган ёшлар таклиф этилади.

Тошкент шаҳар, Лугин кўчаси, 39- уйда 1-СМУнинг ва Пушкин кўчаси, 43-уйда трестнинг кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808. 136. Совет қурилиш бўлими — 136, Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 00759 «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Б. 586.